

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

Irena Lichnovská

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

POSTOJE MORAVANŮ K OBECNÉ ČEŠTINĚ

MORAVIANS'

ATTITUDES TO COMMON CZECH

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci, která obsahuje 72 966 znaků, vypracovala samostatně s využitím uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne: 10. 8. 2011

Podpis:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Ondřeji Bláhovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za ochotný a vstřícný přístup při konzultacích, za poskytnutí cenných rad a podnětných připomínek.

Obsah

Úvod.....	5
1. Národní jazyk.....	7
2. Mluvený jazyk.....	8
3. Obecná čeština.....	10
3.1 Šíření obecněčeských prvků na Moravu.....	12
4. Základní charakteristické rysy obecné češtiny.....	15
4.1 Hláskosloví.....	15
4.1.1 Úžení <i>é</i> → <i>í</i>	15
4.1.2 Diftongizace <i>ý</i> → <i>ej</i>	16
4.1.3 Protetické <i>v-</i> na Moravě.....	16
4.1.4 Ostatní hláskové jevy.....	17
4.2 Tvarosloví.....	18
4.2.1 Konjugace.....	18
4.2.2 Deklinace.....	20
4.2.2.1 Substantiva.....	20
4.2.2.2 Adjektiva.....	21
4.2.2.3 Pronomina.....	22
4.2.2.4 Numerale.....	22
5. Vlastní výzkum.....	24
5.1 Získávání respondentů.....	24
5.2 Struktura dotazníků.....	24
5.3 Vyhodnocení dotazníků.....	28
Závěr.....	40
Anotace.....	42
Seznam literatury.....	43
Přílohy.....	46

Úvod

Výběr tématu mé bakalářské práce vychází především z důvodu mého zájmu o běžně mluvený jazyk¹, který je v různých koutech naší republiky natolik pestrý a různorodý, že si bezesporu zaslouží pozornost. Obzvláště výraznou je, jak známo, odlišná jazyková situace v Čechách a na Moravě. Skutečnost, že pro obyvatele Čech se stala běžně mluvenou variantou jazyka obecná čeština², nesou s větší či menší nelibostí příslušníci Moravy. A právě tento fakt se pro mne stal impulzem k tomu, abych postojе Moravanů, a to konkrétně k obecněčeským morfologickým a fonologickým rysům, které jsou nejmarkantnější, podrobněji prozkoumala.

Práce je koncipována do dvou částí. Úvodní, teoretická, vymezuje chápání termínu „obecná čeština“ vybranými autory a popisuje charakteristické rysy obecněčeské morfologie a fonologie, jež jsou následně aplikovány do druhé, stěžejní, praktické části této práce. V té jsem zrealizovala vlastní výzkum, který si klade za cíl prostřednictvím dotazníku předloženého pětadesáti respondentům ze všech nářečních oblastí Moravy³ různého dosaženého stupně vzdělání, rozličného věku, obou pohlaví⁴ a s odlišnou frekvencí kontaktu s obyvateli z Čech⁵ zjistit živost zkoumaných obecněčeských morfologických a fonologických rysů v mluvené komunikaci Moravanů⁶ a nadto také míru tolerance a „citový“ vztah dotazovaných ke konkrétním obecněčeským prvkům. Z výše uvedeného je tudíž patrné, že si práce neklade nároky na to, že dané téma vyčerpává.

Pro snadnější orientaci, celistvější pohled na zkoumanou problematiku a lepší přehlednost jsem k práci připojila přílohy, které tvoří tabulky s procentuálně vyjádřenými výsledky výzkumu.

V teoretické části – konkrétně v její stěžejní kapitole popisující základní charakteristické rysy obecněčeského hláskosloví a tvarosloví – přitom čerpám informace z publikace Jiřího Hronka *Obecná čeština* z roku 1972, jež se u nás jako jedna z mála detailnějším popisem obecné češtiny zabývá.⁷ Uvědomuji si fakt, že se autor řadí

¹ Běžně mluvený jazyk bude detailněji probrán v úvodní kapitole.

² Pojmu „obecná čeština“ je věnována druhá kapitola.

³ Podrobněji viz podkapitola 5.1.

⁴ Zajímalo nás, zda se v hodnocení mužů a žen vyskytnou rozdíly, popřípadě jaké.

⁵ Viz podkapitola 5.2.

⁶ Moravou v této práci rozumíme Moravu včetně české části historického Slezska.

⁷ Obecnou češtinu detailněji popisuje také Sgall ve své poněkud kontroverzní publikaci *Čeština bez příkras* z r. 1992.

k zastáncům a „propagátorům“ obecné češtiny, což může vést k určité nevěrohodnosti uváděných informací. Vzhledem k absenci podobných bibliografií⁸ a s přihlédnutím ke skutečnosti, že se autor do jisté míry kontroverzním prosazováním obecné češtiny zabývá až po úvodních kapitolách, které podávají informaci o obecné češtině, považují tyto údaje, jakožto mluvčí vnímající obecnou češtinu jako cizí, za relevantní.

⁸ Kromě zmiňovaných publikací *Obecná čeština* z roku 1972 a rovněž poněkud kontroverzní *Češtiny bez příkras* z roku 1992

1 Národní jazyk

Národní jazyk zahrnuje všechny regionální, sociální a funkční podoby jazyka, které slouží příslušníkům národa k pokrytí komunikačních potřeb, a to v pohledu synchronním i diachronním.⁹

Formy existence národního jazyka jsou tvořeny buď úplnou jazykovou strukturou (strukturní útvary, útvary), nebo jsou charakterizovány specifickým lexikem – aniž by měly vlastní strukturu v jiných jazykových rovinách (nestrukturní útvary, poloútvary, slang).¹⁰

Základem jazykové situace dnešní češtiny je několik různě stabilizovaných strukturních jazykových útvarů, které jsou v dichotomickém poměru spisovnost – nespisovnost.¹¹

Strukturní útvary vymezujeme celkem čtyři a spolu s nimi sféru a typ komunikace, v níž jsou obvykle užívány.¹²

Spisovný jazyk má postavení prestižního jazykového útvaru, který je užíván celonárodně, a to sice ve veřejné psané i veřejné mluvené komunikaci.

Obecná čeština je užívána v komunikaci poloveřejné, většinou v její mluvené podobě. V případě literární stylizace pak i ve formě psané.

Interdialekty (regionální obecná čeština, hanácký, východomoravský, lašský) jsou záležitostí regionální. Příznačné jsou pro komunikaci poloveřejnou, mluvenou poloveřejnou i soukromou a také pro mluvenou komunikaci.

Teritoriální dialekty jsou charakteristické pro sféru soukromé mluvené komunikace.

Mimo takto představenou stratifikaci stojí **běžná mluva**, o níž pojednává následující kapitola.

⁹ KARLÍK, Petr. – NEKULA, Milan. – PLESKALOVÁ, Jana. – (eds.): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 192.

¹⁰ Tamtéž s. 193

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

2 Mluvený jazyk

Běžná mluva není ustálenou varietou národního jazyka s vlastním hláskoslovím, tvaroslovím, skladbou nebo slovní zásobou. Jedná se o tu podobu jazyka, která se užívá v nepřípravené a nestylizované soukromé komunikaci, o mluvu užívanou v rodině či v okruhu blízkých přátel. Jde tedy o takovou podobu národního jazyka, jež je vymezena na základě své funkce. Touto významnou funkcí je sloužit jako nástroj běžné denní komunikace v těch situacích, kdy se dostává do popředí předmět komunikace společně s posílením sociálních vztahů mezi komunikanty, nikoli prezentace osobnosti pomocí jazyka.¹³

V běžné každodenní komunikaci se tudíž může uplatnit kterákoli ze stabilizovaných variet národního jazyka – od spisovného jazyka v kodifikované podobě až po ta nejokrajovější nářečí.¹⁴

Členění národního jazyka na jednotlivé variety – jimiž jsou spisovná čeština, hovorová spisovná čeština, obecná čeština, dále interdialekty a dialekty, popřípadě také sociolekty (slang, argot) však pokládáme spíše za, i když potřebný, teoretický konstrukt, u něhož nelze očekávat, že bude v komunikaci důsledně realizován.¹⁵

Komunikační akt se nerealizuje podle zmíněných variet, nýbrž dle strukturních, slohových a komunikačních norem ustalovaných po celá staletí, a to vždy se zřetelem k rozličným faktorům, které konstituují každý komunikát.¹⁶

Běžně mluvený projev zařazuje na osu spisovnost – nespisovnost také stylistické faktory. Ze subjektivních slohotvorných faktorů se tu uplatní vzdělání a dále sociální zařazení mluvčího, jež určuje jeho aktivní poměr ke spisovnému jazyku, ale i jeho znalost jiných podob národního jazyka ovlivněná migrací i rodičovským zázemím, nemalý vliv má však i postoj mluvčího k samotnému sdělení a jeho citový přístup (při emotivnějším vyjádření se výrazně zvyšuje míra nespisovných prvků). Z objektivních slohotvorných faktorů se uplatňuje zejména vliv partnera promluvy, vůči němuž promluvu formulujeme – i nezáměrně – buď spisovněji (obvykle v případech

¹³ DANEŠ, František.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. s. 162.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ BLÁHA, Ondřej.: *Funkční stratifikace češtiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. s. 12.

¹⁶ DAVIDOVÁ, Dana et al.: *Mluvená čeština na Moravě*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997. s. 6.

úcty), nebo méně spisovně. Dále se zde uplatňuje vliv tématu a také celková situace promluvy.¹⁷

Spisovný jazyk, jakožto nejprestižnější útvar, je uživateli chápán jako lokálně bezpříznaková, funkčně v podstatě neomezená podoba národního jazyka, k níž se jednotliví mluvčí snaží uchýlit všude tam, kde usilují o jazykově vybroušený projev.¹⁸

Zajímavým jevem v běžné komunikaci je klesající význam variety národního jazyka jako atributu určité sociální skupiny, což dokazuje především vývoj v Čechách, kde obecná čeština pokrývá běžnou komunikaci bez ohledu na sociální zařazení mluvčích. Oproti tomu zde hrají důležitější roli rozdíly generační, které se odrážejí v míře uchování archaismů.¹⁹

Na Moravě si však dodnes nářeční prvky uchovávají své sociální omezení, vrstvy inteligence směřují k regionálně méně příznakové mluvě, která se formuje v kontaktu s celonárodním spisovným jazykem. Vliv tu má především existující norma spisovného jazyka v podobě, v jaké ji prezentují masové sdělovací prostředky. Nejvýraznější sociální rozdíly v běžné mluvě můžeme zpozorovat na severní Moravě ve Slezsku – vzdělanější vrstvy se přitom přiklánějí ke spisovnému jazyku, zatímco ostatní mluvčí dosud udržují kontinuitu s dialekty. Kromě toho jsou tu i výrazné rozdíly profesní a generační.²⁰

¹⁷ KRČMOVÁ, Marie.: *Běžně mluvený jazyk v Brně*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981. s. 12.

¹⁸ Tamtéž s. 10

¹⁹ DANĚŠ, František.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. s. 171.

²⁰ Tamtéž

3 Obecná čeština

Na území Čech téměř vymizely lokální dialekty a v podstatě na pražsko-středočeském základě vznikl oblastní český interdialekt, tzv. obecná čeština, představující především specifická (zjednodušená) flektivní paradigmatata a jisté hláskové alternanty (střídnice). Její norma však není jednotná ani stabilní. Protože se jedná o jazykové jevy pražského kulturního a státního centra, dochází k jejich rozšiřování na západní a zčásti i střední Moravu.²¹

Termín „obecná čeština“ se však vyznačuje jistými nedostatky. Adjektivum „obecná“ zde bylo původně chápáno ve smyslu „řeč obecných, tj. prostých, neurozených občanů“ (v protikladu k češtině vyšší, spisovné). Nyní se ovšem chápe ve významu „všeobecně užívaná“.²²

Havránek obecnou češtinou rozumí interdialekt, tj. „lidové nářečí české bez přesného místního vymezení“, s charakteristickými znaky fonologickými a zčásti morfologickými. Zmiňuje se o jejím dvojím funkčním zařazení: v poměru k místnímu nářečí, kde má úlohu jazyka „obecného“, jednak v poměru k spisovnému jazyku, kde plní úlohu jazyka lidového.²³

V České mluvnici pak Havránek s Jedličkou užívají termíny obecná čeština, obecný jazyk a obecná řeč jako synonyma a obecnou češtinu považují za „svým původem český interdialekt, který je utvářen ve vzájemných vztazích k ostatním českým nářečným skupinám a nověji také ke spisovnému jazyku jako běžná mluvená podoba češtiny vázaná především na oblast českou“.²⁴

Mluvnice současné češtiny definuje obecnou češtinu jako „nivelizovaný jazykový útvar převládající s některými variantními prvky na území Čech a západní Moravy vzniklý přirozeným vývojem bez přímých zásahů lingvistů“.²⁵

Chloupek charakterizuje obecnou češtinu jako „útvár národního jazyka jednak ryze interdialektového typu (v Čechách a na západní Moravě), jednak typu standardu

²¹ DANEŠ, František.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. s. 15.

²² Tamtéž

²³ HAVRÁNEK, Bohuslav.: *Studie o spisovném jazyce*. Praha: ČSAV, 1963, s. 65–66.

²⁴ HAVRÁNEK, Bohuslav. – JEDLIČKA, Alois.: *Česká mluvnice*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. s. 481.

²⁵ CVRČEK, Václav a kol.: *Mluvnice současné češtiny I. Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010. s. 24.

s vyšší komunikační funkcí“.²⁶ Interdialektem přitom rozumí „nestabilizovaný útvar národního jazyka“,²⁷ který představuje vrcholný vývojový stupeň tradičních teritoriálních dialektů.

Hronek a Sgall definují obecnou češtinu jako „nespisovný útvar bez úzkého místního vymezení“.²⁸

Dle Čermáka je obecná čeština „taková funkční varieta češtiny, která se z hlediska cíle komunikace, situace, sociálního statutu partnerů a typu komunikace užívá především v konverzaci a vyprávění, a to dvojím způsobem: pravidelně a často“. Pravidelně přitom při komunikaci neformální či soukromé, dále v případě, kdy jsou si příslušní partneři společensky víceméně rovni a také pokud nemá společenský a kulturní kontext formální povahu. Často se potom obecné češtiny užívá v rozhovoru spontánním, emocionálním či v konverzaci dvou partnerů, kteří jsou si blízcí.²⁹

Podle Daneše lze obecnou češtinu „stěží chápat jinak než jen jako jistý soubor některých alternativních paradigmat hláskových a tvarových“.³⁰

Uličný považuje obecnou češtinu za chiméru, za útvar nanejvýš defektní, omezující se jako interdialekt na jistou jednotu roviny morfologické a v daleko menší míře na jistou jednotu zvukové roviny.³¹

Fikcí rozumí obecnou češtinu Romportl.³²

Často se pro pojem jinými označovaný jako obecná čeština nacházejí označení typu obecná mluva, obecný / běžně mluvený jazyk, mluvená čeština, běžná mluva. V těchto spojeních jde však spíše o postižení funkce, nikoli o soubor nějakých výrazových prostředků. Samotné spojení obecná čeština má dvojí náplň – a to sociolingvistickou ve smyslu určité komunikační funkce a lingvistickou ve smyslu určitého souboru výrazových prostředků.³³

²⁶ CHLOUPEK, Jan.: *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986. s. 11.

²⁷ Tamtéž

²⁸ SGALL, Petr. – HRONEK, Jiří.: *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Praha: H&H, 1992. s. 19.

²⁹ ČERMÁK, František.: *Obecná čeština: je součástí české diglosie?* In: *Jazykovědné aktuality*, 34, 1997, s. 34–43.

³⁰ DANEŠ, František.: *Perspektivy češtiny*. In: *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 8.

³¹ ULÍČNÝ, Oldřich.: *K teorii mluveného jazyka*. In: *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 23.

³² ROMPORTL, Simeon.: *Spisovnost – reflexe jazykové speciei*. In: *Spisovnost a nespisovnost dnes*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 76.

³³ KRČMOVÁ, Marie.: *Termín obecná čeština a různost jeho chápání*. In: *Čeština – univerzália a specifika* 2. Brno 2000, s. 64–65.

3.1 Šíření obecněčeských prvků na Moravu

Na rozdíl od Čech zůstala na Moravě a ve Slezsku několikanásobná nářeční diferenciace dosud živá. Vznikají, respektive se rozvíjejí, interdialekty. Běžně mluvená řeč často představuje v jednotlivých regionech směs daného interdialektu s více nebo méně výraznými rysy starého lokálního nářečí, standardu, popřípadě i obecné češtiny. Mluva městských center se liší od mluvy na vesnicích. Na Moravě a ve Slezsku je užívání spisovné češtiny v ústní komunikaci zřetelně častější než v Čechách a postoje mluvčích k užívání spisovného standardu pozitivnější než v Čechách. Obecná čeština bývá naproti tomu na Moravě často považována za hrubou a také za rys nevídaného pragocentrismu.³⁴

Zatímco v Čechách se tedy v mluvených projevech uplatňuje jako unifikující interdialekt obecná čeština, na Moravě jsou oním sjednocujícím nadnářečním útvarem jak interdialekty, tak mluvená varianta spisovného jazyka, která představuje pro Moravany základní dorozumívací kód.³⁵

Čermák odhaduje, že se obecnou češtinou mluví na dvou třetinách území České republiky, přičemž v různé míře proniká postupně i do oblasti původních moravských dialektů.³⁶

Dle Čechové a kol. „obecná čeština vznikla na podkladě středočeského nářečí, rozšiřuje se však – po ztrátě svých nejvýraznějších znaků... i na další území a do sfér dříve vymezených spisovnému jazyku...“³⁷

S mnoha námitkami se setkal názor již zmiňovaného Čermáka, a to sice, že se obecná čeština šíří na celé území České republiky včetně Moravy.³⁸

K postojové stránce moravských mluvčích k tzv. obecné češtině se nejčastěji setkáváme s následujícími názory.

„...čím dál od Prahy, tím méně mají vzdělaní lidé chuť užívat obecné češtiny jako útvaru národního jazyka a tím více je u obecné češtiny cítit její příznakovou nespisovnost...“³⁹

³⁴ DANEŠ, František.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. s. 15–16.

³⁵ ČIŽMÁROVÁ, Libuše.: *Mluvená čeština na Moravě*. In: *Naše řeč*, 81, 1998, s. 206.

³⁶ ČERMÁK, František.: *Obecná čeština: je součástí české diglosie?* In: *Jazykovědné aktuality*, 34, 1997, s. 36.

³⁷ ČECHOVÁ, Marie et al.: *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. s. 26.

³⁸ ČERMÁK, František.: *Obecná a spisovná čeština: Poměr, funkce a metodologie*. In: *Spisovnost a nespisovnost dnes*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 15.

Tzv. obecná čeština se především nešíří na východ Moravy, kde nemá dostatečné psychosociální podmínky, protože vždy byla vnímána jako jev cizí a neprestížní.⁴⁰

Je nutné připomenout, že se řada údajně obecněčeských jevů do moravských měst rozšířila zásluhou spisovné češtiny, nikoli češtiny obecné. Dělo se to již v dobách, kdy byla obecná čeština přijímána na Moravě velmi negativně – její dnešní prestiž je zásluhou televize přeci jen méně nízká. Střední a západní Morava mají ve svých interdialektech jiné strukturní předpoklady pro přejetí např. –ej– za staré a spisovné –ý– (*hodnej strejc*). Naproti tomu *protetické v-* a zúžené –é– (*dobrý mlíko*) je domácího, středomoravského původu. Středočeské prvky vůbec nepronikají na jihovýchodní Moravu a na území lašských nářečí.⁴¹

Charakteristický obecněčeský diftong –ej na místě spisovného *í* sice opravdu proniká i mimo území vlastních Čech, otázkou ovšem zůstává, zda se náhradou monoftongu diftongem projev změní z hanáckého na obecně český. A to zvláště, když je diftongizován výraz veskrze nářeční či když diftongizace zachycuje absolutní konec slova, ale ne kořeny nebo nekoncové pozice adjektivní flexe.⁴²

Vliv obecné češtiny se projevuje minimálně ve středomoravských (hanáckých) dialektech, i když jsou tu podmínky pro přejímání obecné češtiny poněkud příznivější. V morfologické oblasti se středomoravská běžná mluva obecné češtině vůbec nepřizpůsobuje – zcela cizí jsou zde typy jako *německý turisti*, (*on*) *přived* (*Petra*) a mnoho jiných. Další jevy, jako například typ *dobrýho*, *dobrýmu*, jsou původní a obecné češtině je nelze přičítat.⁴³

Šíření obecné češtiny na Moravu je tudíž ve skutečnosti často pouhým upouštěním od nejvýraznějších prvků původních nářečí. Jedná se o vztah *é* a *ej* ve tvarech typu *malé/malej* a o obdobný vztah *ó* a *ou* s různě výrazně realizovanou *u*-ovou složkou, jak dokazuje Marie Krčmová v publikaci *Mluvený jazyk v Brně*.

³⁹ ŠAUR, Vladimír.: *K městské mluvě v Opavě*. In: K diferenciaci současného mluveného jazyka. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 73.

⁴⁰ ULIČNÝ, Oldřich.: *Čeština devadesátých let dvacátého století*. In: Spisovnost a nespisovnost dnes. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 61.

⁴¹ ULIČNÝ, Oldřich.: *K teorii mluveného jazyka*. In: K diferenciaci současného mluveného jazyka. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 23.

⁴² KRČMOVÁ, Marie.: *Termín obecná čeština a různost jeho chápání*. In: Čeština – univerzália specifika 2. Brno 2000, s. 72.

⁴³ ULIČNÝ, Oldřich.: *Čeština devadesátých let dvacátého století*. In: Spisovnost a nespisovnost dnes. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 61.

Obecná čeština se šíří na hanácké území jednak obecněčeským diftongem *-ej* (*strejc, vejška, dejchnout, hodnej chlapec*), jednak se uplatňuje v jevech, které jsou zároveň systémovými znaky hanáckých nářečí – *protetické v-*, *dále pak i←í←é* (*vokno, gen. sg. dobriho člověka, nom. pl. mi nože, gen. sg. z ti jedni zahradi*).⁴⁴

Přitom je třeba zmínit, že se obecně české *-ej* šíří zejména do té části hanáckého území, která bezprostředně sousedí s nářeční oblastí českou, na západní Moravu, a také že dynamika pronikání obecně českého *ej* se různí. Expanze obecněčeského *-ej* je značnější v adjektivních koncovkách (*hodnej chlapec*), zanedbatelná však není ani uvnitř jednotlivých slov (*strejc, vejška, dejchnout*).⁴⁵

Ohnisky výskytu diftongu *-ej* se stávají zvláště průmyslová města, jejichž nejvýraznějším zástupcem je Brno, kde zmíněný obecněčeský prvek užívají vesměs příslušníci mladší generace, kteří přijímají obecnou češtinu jako „vyšší“ jazykový útvar suplující jazyk spisovný.⁴⁶

Neméně zanedbatelným rysem v šíření obecné češtiny na hanácké území je existence znaků, které mají hanácká nářečí společná s obecnou češtinou. Jedná se o hiátové *v-* (*vokno*), *úžení é v í* (*gen. sg. dobriho člověka, gen. sg. z ti jedni zahradi*). Vývoj přitom zpravidla směřuje k prosazování těch podob, které mají větší oporu v celonárodní povaze spisovného jazyka (*okno*). Tato tendence je nejzřetelnější ve východní části hanácké oblasti.⁴⁷

⁴⁴ SKULINA, Josef.: *O šíření nářečních znaků obecně českých na hanácké území*. In: Slovo a slovesnost, 24, 1963, s. 193.

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Tamtéž s. 193–194

4 Základní charakteristické rysy obecné češtiny⁴⁸

Zaměříme se na rozdíly hláskoslovné a tvaroslovné, neboť právě ty jsou nejvýraznější, odrážejí se v celé struktuře jednotlivých nářečí a objevují se téměř v každém nářečním projevu lidí pocházejících z různých oblastí.⁴⁹

4.1 Hláskosloví

Mezi hlavní jevy typické pro obecnou češtinu, které zpravidla jednoznačně zařazují i běžně mluvený krátký projev jako spisovný, či jako obecně český, vzniklé rozdílným historickým vývojem psaného a mluveného jazyka, se řadí:

4.1.1 Úženi *é* → *í*

K úženi vokálu *é* došlo ve dvou pozicích. Jedná se o úženi v koncovkách přídavných jmen typu „starý město“, a to také před samohláskou, např. – „starýho, starým“. Úženi v koncovce je přitom nejfrekventovanějším rysem obecné češtiny vůbec. V druhém případě dochází k úženi v samotném základu slova – „mlíko“.

Méně frekventovaným typem úženi je úženi v kmenu slova, které se stalo typickým pro deminutiva typu „(v)okýnko“, „kamínek“ či pro tvary „líp“, „míň“. Existují však také slova jako „téměř“ či „lékař“, ve kterých k úženi vůbec nedochází, a to ani v hovorovém jazyce.

Úženi *é* → *í* na Moravě

V obou pozicích je zúžené *í* rozšířeno i v nářečích téměř po celém území s výjimkou lašské a moravskoslovenské nářeční oblasti. V nářečích dolských, ale i jinde na východní Moravě, dochází k určitému kolísání. Přičemž úženi v základu slova je teritoriálně rozšířeno více než úženi v koncovkách, např. ve východní části dolských nářečí se můžeme setkat s typem „dobrýho mlíka“ i „dobrého mlíka“.

⁴⁸ Základní charakteristické rysy obecné češtiny spolu s uváděnými příklady jsou čerpány z publikace Jiřího Hronka *Obecná čeština* z roku 1972.

⁴⁹ BĚLIČ, Jaromír.: *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 23.

4.1.2 Diftongizace *y* → *ej*

U diftongizace *y* → *ej* rozlišujeme tři různé pozice. Jedná se o postavení v absolutním konci slova, dále v koncovce před souhláskou a také v základu slova nebo v předponě.

Diftongizace *y* → *ej* na Moravě

U prvního typu, tedy při postavení v absolutním konci slova, tj. v nom. ak. mužských složených adjektiv a některých zájmen (*starej, jakej*), je diftong *-ej* mimo Čechy rozšířen i na části moravského území. Konkrétně v pásnu mezi Vysočinou a Brnem a zčásti také v oblasti dolských nářečí.

V dolské oblasti a v moravskočeském pohraničí jde o starou nářeční střídnici, oproti tomu jinde v moravských městech o pronikající jev obecně český, který je v obou případech vcelku běžný i v hovoru ne zcela spisovném.

Druhý typ, obecně český diftong *-ej* jakožto intersegment před souhláskou (*starejch, starejm, starejma*), pronikl z Čech částečně také do oblasti západní Moravy.

Neřadí se zde ovšem instr. sg., ve kterém zůstává i v obecné češtině koncovka *-ím/-im*;⁵⁰ Z hlediska funkce je *-ej* v této pozici vzácné v projevech hovorových, zato běžné v projevech nespisovných.

V posledním případě – v pozici v základu slova či v předponě – můžeme říci, že jde o rozšíření shodné s rozšířením diftongu *-ej* v předešlé pozici. V projevu spisovném je přítom diftong *-ej* v základu slova nebo v předponě značně frekventovanější než v pozici koncovky před souhláskou.

4.1.3 Protetické *v-*

Posledním ze tří základních hláskoslovných jevů obecné češtiny je bezesporu protetické *v-* předkládané před vokál *o*. Častěji než na švu složenin se vyskytuje na začátku slov.

V nespisovných projevech, ale také v projevech zčásti spisovných i bez expresivního zabarvení, se protetické *v-* vyskytuje zcela běžně. Spadají zde především slova každodenního všedního hovoru typu *von, vo, vokno, vocet, voběd, vopice, vostrej, voblíkat* apod.

⁵⁰ S výjimkou Sedlčanska a západních Čech, kde se vyskytuje též *-ejm*.

Naproti tomu existují slova, u nichž je podoba s *v-* i v obecné češtině vzácná či se vůbec nevyskytuje (*otec, ovoce, organizace*). Dále se vyskytují také slova, která se vyslovují s protetickým *v-* pouze pro vyjádření expresivnosti (*vosoba, vokres, vobec*).

Protetické *v-* na Moravě

Protetické *v-* proniklo z Čech na západní polovinu Moravy. Na Prostějovsku, Vyškovsku a Litovelsku existuje přechodný pás, ve kterém lze zaznamenat podoby s protetickým *v-* i bez něj. Ve zmíněných oblastech je podoba s protetickým *v-* obvyklá v běžném hovoru.

4.1.4 Ostatní hláskové jevy

Vedle výše uvedených hláskových jevů dochází v obecné češtině, na rozdíl od češtiny spisovné, k určitému usnadňování, zjednodušování převážně některých hláskových skupin.

Příkladem je vynechávání hlásek *t, t'* na začátku slov před závěrovou souhláskou [kanička] či uvnitř slov mezi samohláskami [tlouška]; vynechávání hlásek *d, d'* [prázdniny]; dále vynechávání hlásek *k, g* na začátku slov před závěrovou souhláskou [dyby]; vynechání hlásky *h* na začátku slov před *ř* [řeben]; vynechává se také hlásky *z* uprostřed slova před *-m* [vemu]; hlásky *v, f* na začátku slov před hláskou *s*, za níž následuje závěrová souhlásková [stávat], ale i východočeské [zlášní] a dále se vynechávají hlásky *vž-* na začátku slov před závěrovou souhláskou [dycky].

Specifickou oblast zde tvoří zrušení tzv. pobočných slabik, a to sice hlásky *l* na začátku slov před souhláskou [žíce], uvnitř slov mezi souhláskami [řemesník] a na konci slov po souhlásce [sed si] a dále hlásky *j* na začátku slov před souhláskou [méno]. Uvedené varianty se přitom běžně užívají i v hovorové podobě češtiny.

Protetické *j* se navíc vynechává i v některých dalších slovech [eště], uvnitř slov po hlásce *i* před souhláskou [přídu] a také po *u* před souhláskou [puđu].

Podstatným zjednodušujícím rysem je v neposlední řadě krácení či v opačném případě dloužení. Nejvýraznější je krácení hlásek *í, ú* v poslední slabice. Příkladem jsou slova [pani, nevím, není, našim, prosim] v případě vokálu *í*; [domu, dolu, stuj, puč, stolum] u vokálu *ú*. Krácení hlásek *í/i* se vyskytuje také mimo poslední slabiku, což dokazují slova jako [upřimnej, říkám]. U dvojic slov typu *naši – naši, její – její, ji – jí*,

jejich – jejích došlo v obecné češtině ke splynutí, a pokud zde ve výslovnosti kvantita kolísá, jedná se o jev čistě fonetický. U dalších vokálů je krácení omezeno na určitá slova, časté je kolísání hlásek *á/a* například u slov [*pomahat, namahat se*] a také hlásek *é/e* ve slovech jako [*pero*] (i spis.) či [*lekárna*].

Pro dloužení jsou typická slova jako [*pívo*] či [*dóle*].⁵¹

Objevují se také změny hlásek *–e* a *–i* v sousedství *–j*, což dokazují například slova [*leje, meje, kreje*] namísto spisovných podob *lije, myje* a *kryje*.

4.2 Tvarosloví

Viditelné jsou rozdíly mezi spisovnou a obecnou češtinou v oblasti tvarosloví. Tyto odlišnosti jsou dány tím, že si čeština spisovná zachovala rozlišení tvarů, které odpovídají různým funkcím (významům) tam, kde má obecná čeština tvar společný. Jako příklad může sloužit zejména deklinace, u níž obecná čeština nezná v plurálu shodu v rodě. Obecněčeské slovo „*mladý*“ odpovídá spisovnému „*mladí*“, ale zároveň také „*mladé*“ i „*mladá*“.

Obdobný případ nastává také u tvarů jmenných a složených adjektiv, pro které má obecná čeština pro různé funkce taktéž jediný společný tvar oproti spisovnému jazyku, kde dochází k částečnému rozlišení.

4.2.1 Konjugace

První třída slovesná

U slov typu „*maže*“ se vyskytuje v 1. os. sg. pouze koncovka *–u*, ve 3. os. pl. jen *–ou*.⁵²

U sloves 1., 2. a 3. třídy se vyskytují v 1. os. pl. varianty dvě. A to sice *vedeme – vedem, tiskneme – tisknem, kupujeme – kupujem*; mezi nimiž je nesporně zřejmý stylistický rozdíl. V psaném jazyce, a v odborném zvláště, se zpravidla neobjevují tvary bez *–e*.

⁵¹ Dloužení hlásky *o* je typické zejména pro mluvčí z východních Čech, mluvčí z jiných oblastí tyto podoby považují za expresivní.

⁵² U sloves se slovním základem na *č, ž, š, j* pronikla koncovka *–u* i do spisovné češtiny, kde stojí vedle, dnes už poněkud archaičtější, koncovky *–i*.

Slovesa, jejichž minulý kmen končí na souhlásku, se vyznačují vynecháváním koncového *-l* v tvaru mužského rodu minulého času – např. *pek, kvet, nes, moh*. Tento jev přitom nemá v Čechách výraznější nespisovnou platnost a často se vyskytuje také v projevech jinak spisovných.

Uvedené tvary se však vyskytují i na Moravě, a to v oblasti lašské a ve východomoravských úsecích s ní sousedících.

Mezi další typický obecněčeský rys v oblasti tvarosloví řadíme tvar *bysme* v opozici k moravským podobám *byzme, bychme* či lašskému *byzmy*.

Obecná čeština se dále odlišuje od češtiny spisovné v tvarech 2. os. sg. slovesa *být*, kdy pomocné sloveso má v minulém čase buď tvar *si* nebo *s* v závislosti na místním rozdělení. *S* je zejména východočeské – např. *byls, tys přijel, kdys přijel, letoss tam byl dlouho*. Spíše jihozápadní je *si* – *tu knížku si přines, letos si tam byl*, ale také *ty si přišel, přišel by si*. U kondicionálu je tvar shodný s minulým časem – *to by si se divil*.⁵³ V jiných funkcích je pro 2. os. sg. slovesa *být* obecněčeský tvar *seš* – *Jak seš tu dlouho?*

Druhá třída slovesná

V obecné češtině mají slovesa podle vzoru *tisknout* většinou v minulém čase v přičestí tvary podle *minout*, tzn. *tisknul* jako *minul*.

Třetí třída slovesná

Slovesa třetí třídy se narodí od spisovné češtiny vyznačují v 1. os. sg. koncovkou *-u* (*kreju, kupuju*) a ve 3. os. pl. koncovkou *-ou* (*krejou, kupujou*).⁵⁴

Čtvrtá třída slovesná

Ve prospěch typu *sázejí* dochází v mluveném jazyce ve 3. os. pl. k tvarovému vyrovnání. Stejný případ nastává i u jednotlivých sloves ve spisovném jazyce – např. *závisejí, náležejí, bolejí, šumějí, vonějí*.⁵⁵ U sloves typu *prosit* s kmenovou souhláskou *-s-*, *-z-* v obecné češtině dochází k měkčení imperativu – např. *nekaž, poproš, pověš*.⁵⁶

⁵³ Jedná se o jev běžný v Čechách mimo východní Čechy.

⁵⁴ Tyto koncovky mluveného jazyka pronikají zejména u frekventovaných sloves také do hovorové vrstvy spisovné češtiny.

⁵⁵ Koncové *-í* se většinou zkracuje anebo rovnou mizí (obzvláště ve východních Čechách), v jihozápadních Čechách se naopak objevuje *-í* také u typu *sázet*, kde jsou pak i tvary 3. os. pl. *ví, jí*, zatímco na ostatním území obecné češtiny jsou tvary shodné se spisovnými, i když obvykle se zkráceným koncovým *-í*.

⁵⁶ Poslední dvě varianty se vyskytují hlavně v jižních a západních Čechách.

V případě, kdy se ve spisovném jazyce vyskytují dublety typu *myslit–myslet*, *musit–muset*, *bydlit–bydlet*, upřednostňuje obecná čeština v infinitivu a v minulém čase převážně jen variantu s *-e*.

Pátá třída slovesná

S výjimkou zkracování, popř. vynechávání koncového *-í* ve 3. os. pl. se v obecné češtině slovesa páté třídy časují stejně jako v češtině spisovné.

4.2.2 Deklinace

Pro obecnou i spisovnou češtinu je společná velká synonymita koncovek pro jeden pád, a to zvláště u maskulin.

4.2.2.1 Substantiva

U substantiv mužského rodu zakončených na *-k*, *-g*, *-h*, *-ch* (ale také u neuter zakončených na *-ko*, *-go*, *-ho*, *-cho*) je v obecné češtině v lok. pl. koncovka *-ách*, před kterou se nemění zadopatrové souhlásky, tudíž nedochází k alternaci koncové souhlásky slovního základu – *vo klukách*, *vojákách*, *v zimníkách*, *rampouchách*, *modrákách*.

Dalším typickým obecněčeským zakončením je *-ama/-ema*, *-ma* v instr. pl. všech tří rodů. Přičemž u substantiv s měkkým zakončením se vyskytuje *-ema*, ale také tvary *koňma/koněma*, *kostma* i *kostima*, a pak pouze *lidma*; u substantiv s tvrdým zakončením *-ama*. Obzvláště při spojení se shodně zakončeným adjektivem se stává nespisovnost zřetelná – *velkejma stolama*. V instr. a zčásti v lok. pl. tedy došlo u obecné češtiny k odstranění rodových rozdílů.

Pro vokativ se v obecné češtině používá tvaru nominativního – *pane Novák*; *Josef, jak se máš?*; u nom. vok. pl. živ. se vyskytuje u substantiv s příponou *-tel* (*spisovatel*, *majitel*) koncovka *-é*. Naproti tomu u slov typu *lidi*, *sousedí*, *občani*, *Pražani* je vždy přítomna koncovka *-i*.

Je třeba zmínit také kolísání mezi vzory *píseň* a *kost*, přičemž v obecné češtině, na rozdíl od češtiny spisovné, jsou u mnoha substantiv běžnější tvary podle vzoru *píseň*, zatímco tvary dle vzoru *kost* jsou tu dále zatlačeny. V obecné češtině se proto užívá výhradně tvaru *lodě*, nikoliv *lodi*, dále například tvarů *sole*, *mastě*.

Specifickými zakončeními se v obecné češtině vyznačují také neutra. Pokud jsou zakončená na *-isko*, popřípadě na *-ko*, mají v lok. pl. *-ách* (ve *střediskách*, *jabkách*, *ložiskách*).

4.2.2.2 Adjektiva

Pro adjektiva v obecné češtině je typické zjednodušování, a to sice zjednodušování deklinačního adjektivního systému, především rozšířením skloňování základního na úkor ostatních typů. Ve skloňování přivlastňovacích adjektiv dochází ve většině pádů k uplatňování základních tvarů přídavných jmen. Jmenné skloňování jako samostatný typ v obecné češtině neexistuje.

Základ specifičnosti deklinace tvrdých adjektiv tvoří hláskoslovné změny, charakteristické pro rozdíl obecné češtiny od češtiny spisovné, a to diftongizace *y* → *ej*, úženi *é* → *í*, které jsou popsány podrobněji v kapitole zabývající se hláskoslovím obecné češtiny. Tyto zmíněné frekventované jevy přitom projev nejmarkantněji rozlišují buď jako obecněčeský či spisovný.

Používání stejné koncovky pro všechny rody v plurálu je nejvýraznějším rysem deklinace adjektiv, přičemž se neliší ani koncovky pro první a čtvrtý pád. Příkladem jsou životná mask. v nom. pl., u nichž nedochází k měkčení *h*, *ch*, *k*, *r* v *z*, *š*, *c*, *ř*; ale také skupiny *-sk*, *-ck*, *-čk* zůstávají v nom. pl. životných maskulin bez alternace (*venkovský*, *dělnický*, *mladičkový*).

Užití stejné koncovky v pl. všech rodů se promítá i u neuter, pro která je typické nedodržování kongruence. V obecné češtině se tak v běžně mluveném jazyce setkáváme s tvary „*nedozrálý rajčata hnily*“, kde je shoda vyjádřena stejně jako u substantiv ženského rodu.

Deklinace měkkých adjektiv zůstává v sg. v podstatě totožná s jazykem spisovným. Výjimku tvoří ta adjektiva, která se skloňují tak jako adjektiva tvrdá (*cizej člověk*, *cizejch*, *cizejm*, *o cizejch*, *cizejma*). Opět se zde jedná o hláskoslovný jev, konkrétněji o již zmiňovanou diftongizaci *y* → *ej*.

4.2.2.3 Pronomina

Zájmena ukazovací se v obecné češtině odlišují od spisovné češtiny v instr. pl., kde je pro ně charakteristické zakončení *-ma* (*našima*) a dále potom v instr. sg. s krátkým hláskoslovně podmíněným *-im* (*s tím člověkem*). Navíc dochází ke splynutí rodů v pl., což se odráží v jednotné podobě ukazovacího zájmena *ty* v nom. ak. všech rodů namísto spisovných tvarů *ti, ty, ta*. Jedna koncovka pro všechny rody je také u skloňování měkkého, a to sice *-e* (*naše*). Výjimku tvoří tvar *naši* ve významu rodiče – jedná se o již substantivizovaný jev.

Bez povšimnutí nesmí zůstat ani obecněčeské tvary *ten/d/le, ten/d/leten, tám/d/leta* apod.

Privlastňovací zájmena převzaly většinu tvarů od adjektiv. Vedle tvarů stažených/kratších se vyskytují tvary nestažené (*moje, jeho, moji, její atd.*) Potenciální délku má i nom., ak. zájmen *můj, tvůj, svůj*.

Obecná čeština užívá u osobního zájmena *já* pro druhý, třetí i šestý pád jednotný tvar vyslovovaný *mně*, zatímco spisovný jazyk rozlišuje u osobních zájmen ve druhém, třetím a čtvrtém pádě tvary dvojí – *mne, tebe, mně, tobě* a *mě, tě, mi, ti* s různou funkcí důrazovou a enklitickou.

U 1. os. sg. tvar *mne* v obecné češtině vůbec neexistuje, je zde však i tvar *mi* (*von ti mi vůbec neviděl*), který se liší svou platností v závislosti na jihozápadním, středočeském a východočeském území. Zbylá bezrodá osobní zájmena v podstatě mají obecněčeské tvary shodné se spisovnými – kromě instr. *náma, váma*.

Zájmeno *on* má ve druhém pádě sg. mask. spisovný tvar *jeho*, po předložce potom *něho*, v obecné češtině však tvar *něho* ustoupil a nahradil jej tvar *něj* (*vod něj*). V ak. sg. mask. a neut. má toto zájmeno v obecné češtině enklitický tvar *ho*, po předložce *něj*, na rozdíl od spisovného *jej, je, něho*.

4.2.2.4 Numerale

Obdobně jako v češtině spisovné se i v obecné češtině jednotlivé číslovky skloňují podle různých typů, zčásti společných s jinými slovními druhy.

U číslovky *dva* se tvary obecné češtiny liší od spisovných tím, že gen. a lok. má vedle tvaru *dvou* také variantu *dvouch*, která vznikla analogií podle tvarů *těch*,

dobřejch.⁵⁷ Také u dat. a instr. se vyskytují varianty *dvoum*, *dvouma* vzniklé analogií podle ukazovacích zájmen a adjektiv.

Číslovky *tři*, *čtyři* mají v gen. tvary zakončené na *-ech* (*do třech*, *do š/čtyřech*), v instrumentálu se potom objevují tvary *třema*, *š/čtyrma*.

U číslovek *pět* a vyšších se skloňování shoduje se spisovným. U číslovky *sto* ovšem dává obecná čeština přednost nesklonnému tvaru číslovky se skloňovaným substantivem (*sto lidem*, *po sto letech*, *se sto knihama*).

Dva typy je možno rozlišovat u číslovek neurčitých. První z nich představuje typ *kolik*, *tolik*, *několik*, který má ve všech pádech s výjimkou nom. a ak. tvary zakončené na *-a* (*s tolika lidma*). Druhý typ potom tvoří neurčité číslovky *málo*, *mnoho*, jež jsou nesklonné (*s málo penězma*). Číslovka *mnoho* má v obecné češtině tvary podle obou typů (*vo mnoho dětech* i *vo mnoha dětech*).

⁵⁷ Z hlediska stylistiky jsou tyto tvary omezeny jen na projevy familiární, popř. obhroublé.

5 Vlastní výzkum

5.1 Získávání respondentů

Respondenty jsme se snažili získat ze všech částí Moravy tak, aby byly každá z jejích nářečních oblastí zastoupena co nejrovnoměrněji. U jednotlivých nářečí přitom vycházíme z dělení uváděného v *Encyklopedickém slovníku češtiny* z roku 2002, který rozlišuje nářeční skupinu slezskou (nářečí slezská), dále nářeční skupinu středomoravskou (nářečí středomoravská) a nářeční skupinu východomoravskou (nářečí východomoravská).

Zástupce slezského nářečí představuje deset respondentů z Ostravy a deset z Opavy; nářečí středomoravská jsou reprezentována patnácti mluvčími z Brna, deseti ze Zábřehu na Moravě a deseti z Třebíče; oblast nářečí východomoravských zastupují respondenti z Valašska – konkrétně se jedná o deset obyvatel Valašského Meziříčí a pět obyvatel Rožnova pod Radhoštěm – i ze Slovácka – které je zastoupeno pěti mluvčími z Uherského Brodu a deseti ze Zlína.

Dotazované jsem získávala převážně z okruhu své rodiny, přátel, kamarádů, spolužáků a známých.

Respondenty tvoří výhradně lidé, kteří uvedli, že převážnou část svého života bydleli, či dosud bydlí, na Moravě. Vhodným respondentem se navíc stal pouze ten, kdo pochází z města s minimálně pěti tisíci obyvateli.

5.2 Struktura dotazníků

Na úvod dostali respondenti za úkol vyplnit o sobě několik základních, do určité míry osobních, sociolingvistických údajů.⁵⁸ Jednalo se o pohlaví dotazovaných, zařazení do určité věkové skupiny zastupující nejmladší, mladší, střední a nejstarší generaci,⁵⁹ stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů,⁶⁰ informace o místě bydliště⁶¹

⁵⁸ Bylo by jistě zajímavé porovnávat výsledky osob různého temperamentu. Domníváme se však, že se jedná o jev velice obtížně zachytitelný a sledovatelný. Proto jsme jej mezi sociolingvistické faktory ovlivňující běžně mluvený jazyk nezařadili.

⁵⁹ Respondenti měli na výběr z věkových kategorií 20 let a méně, 21–40 let, 41–60 let, 61 a více let.

⁶⁰ Dotazovaní volili mezi vzděláním základním, středoškolským včetně učiliště, vyšším odborným a vysokoškolským. Vzhledem ke skutečnosti, že mezi respondenty byli nakonec „pouze“ dva s vyšším odborným vzděláním, přiřadili jsme je ke skupině osob se vzděláním středoškolským.

⁶¹ Dotazovaní uvedli název města, ve kterém strávili převážnou část svého života či kde případně žijí dodnes.

a také údaj vypovídající o četnosti kontaktů s obyvateli z Čech.⁶² Počet respondentů se nakonec ustálil na čísle osmdesát pět.

Stěžejní část dotazníku tvořilo celkem třicet krátkých vět, které byly voleny tak, aby se v každé z nich vyskytoval minimálně jeden hláskoslovný či tvaroslovný obecněčeský rys.⁶³ Tyto obecněčeské prvky, v některých případech celá slova, byly čerpány z publikace Sgalla a Hronka z roku 1992 *Čeština bez příkras*, z Hronkovy *Obecné češtiny* z roku 1972 a také z *Českého jazykového atlasu 4 a 5*. Správnost výběru zvolených obecněčeských tvarů jsme si navíc ověřovali pomocí *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* z verze z roku 2005.

Věty byly záměrně řazeny nahodile tak, aby potenciální respondent nehledal mezi jednotlivými prvky, slovy, slovními spojeními či větami celými žádné souvislosti. Obecněčeský tvar či tvary, na které se měl respondent v jednotlivých větách zaměřit, byly v dotazníku zvýrazněny tučně.

Dotazovaní dostali za úkol ohodnotit každou z vět číslicí jedna až pět, přičemž jednotlivé varianty odpovědí byly odstupňovány následovně:⁶⁴

- 1 – s větou se zcela ztotožňuji/běžně ji ve spontánní mluvené řeči (tzn. doma/mezi kamarády) v této podobě užívám/vyslovil/a bych ji stejně
- 2 – dovedu si představit, že tuto větu vyslovím/občas ji tak vyslovím
- 3 – sám/sama bych tak větu nevyslovil/nevyslovila, ale nevadilo by mi, kdyby ji takto vyslovil někdo jiný
- 4 – tak bych větu nikdy – ani doma ve spontánní mluvené řeči – nevyslovil/a
- 5 – větu v této podobě bych v žádném případě netoleroval/a u nikoho

Ze škály nabízených odpovědí je patrné, že jejich cílem bylo zjistit jednak živost obecněčeských morfologických a fonologických rysů v mluvené komunikaci Moravanů,

⁶² Respondenti měli na výběr z možností často, zřídka a vůbec. Uvědomujeme si, že se jedná o obtížněji zachytitelný a popsatelný faktor, nicméně jej vzhledem k povaze výzkumu pokládáme za důležitý.

⁶³ To proto, že jsme mimo jiné u dotazovaných sledovali, zda bude s vyšším počtem obecněčeských rysů v jedné větě stoupat míra netolerance či negativní postoj k ní.

⁶⁴ Jsme si vědomi malých, dalo by se říci až nepatrných, významových nuancí, a to zejména mezi odpověďmi číslo tři až pět – ovšem vzhledem k pozitivním ohlasům respondentů a faktu, že, soudě dle výsledků dotazníků, byly jednotlivé možnosti odpovědí dotazovanými správně pochopeny a aplikovány, je považujeme vzhledem k povaze dotazníku za vhodné a funkční. Zároveň bychom však měli zmínit, že u jedné respondentky došlo k nepochopení rozdílu mezi variantou odpovědi číslo tři a čtyři. Byla však z celkového počtu osmdesáti pěti dotazovaných jediná.

dále osobní, citový vztah moravských mluvčích k těmto pro ně často „cizím“ prvkům, v neposlední řadě také míru tolerance vůči zkoumaným obecněčeským rysům v mluvené komunikaci.

Domníváme se, že respondentům bylo vše dostatečně a srozumitelně vysvětleno. Součástí zadání úkolu tvořil pokyn s informací, že se dotazovaní mají zaměřit na podobu tučně zvýrazněných slov, nikoli na význam vět. Dále si měli zkusit představit, že by danou větu v dané podobě vyslovovali oni sami. Respondenti měli také možnost napsat ke kterékoli z vět jakýkoli komentář, který by například upřesňoval jejich kladný či záporný vztah k ní. V případě, že by si z nabízených pěti možných odpovědí žádnou nevybrali, mohli k dané větě připsat svou vlastní.

Pro úplnost všech třicet vět uvádíme v podobě, v jaké je dostali předloženy respondenti.

1. Zapomněl jsem koupit **mlíko**.
2. Nákupní **centra** byly **přelidněný**.
3. **Přezrálý rajčata** **shnily**.
4. **Von** to nebyl.
5. **Umej** si před obědem ruce.
6. Nemůžu **dejchat**.
7. Dal bych si **pívo**.
8. Nezapomeň si na **vejlet** přibalit **mejdlo**.
9. Podej mi to **sejtko**.
10. Nemám důvěru **k cizejm** lidem.
11. Viděli jsme **nádhernej** západ slunce.
12. Můj brácha se nerad **meje**.
13. Přátelím se s mnoha **soudcema**.
14. Na náměstí jsme potkali **hluchý lidi**.
15. Mluvily jsme **o klukách**.
16. Přijeli k nám **venkovský kluci**.
17. Nejradaši **bysme** přijeli hned.
18. Ten termín se nám **kreje**.
19. Dej slámu ze **mlejna** na **vozejk**.
20. Rozvázala se mi **kanička**.

21. Toho **novýho mladýho** souseda ještě neznám.
22. **Jakej** je ten tvůj kolega?
23. Zeptej se radši **mladejch**.
24. S mnoha **lidma** se tady znám.
25. Kamarád je trochu **nevohrabanej**.
26. Denně je v kontaktu s několika **pekařema**.
27. Co je **v tý velký** krabici?
28. Nestůj u toho **vakna**.
29. Pavel **přived** Petra.
30. Odešli jsme **bez naší malý dcery**.

5.3 Vyhodnocení dotazníků

Před samotnými výsledky si dovolíme citovat komentáře dvou respondentů, kteří se k dotazníku postavili obzvláště osobitě.

Prvním z nich je zástupce mužského pohlaví z Ostravy ve věkové skupině jednadvacet až čtyřicet let se středoškolským vzděláním, s častým kontaktem s obyvateli z Čech, který k dotazníku připsal následující komentář: „*Vím, že mý vodpovědi asi nepomůžou, neboť jsou všechny stejný, samý dvojky. To proto, že mluvu ČECHÁČKŮ používáme s partičkou běžně. Neboť nám to přijde hrozně směšný. Někdy je to ale voprúz.*“

Druhým z citovaných je taktéž muž téhož dosaženého vzdělání, ve stejné věkové kategorii a s tímž kontaktem s mluvčími z Čech jako předešlý zmíněný respondent, ovšem z města Uherský Brod: „*Věty v těchto tvarech často slyším ve škole – dost studentů z Čech u nás studuje. Ke každé větě bych dal pozn. č. 5, protože je ušidrásající slyšet tyto výrazy v místě, kde nemají co dělat. Vnitřně je netoleruji, ale nedávám to lidem najevo tak, jako oni mně ne. Sám mluvím moravsko-slovenským nářečím, ve kterém sem vyrostl. Vzájemné kombinace toho, co oni pochytí v našem regionu a převedou do své vlastní podoby, jsou mnohdy úsměvné.*“

K úženi vokálu *é* v *í* v základu slova došlo ve tvaru *mlíko*, který občas ve své spontánní mluvené řeči užije necelých čtyřicet tři procent respondentů z věkové kategorie dvacet jedna až čtyřicet let. Podle očekávání byl zkoumaný tvar nejvíce odmítán těmi respondenty, jež uvedli, že nebyvají v kontaktu s mluvčími z Čech vůbec. Celých šedesát procent z nich by větu s daným tvarem v žádném případě u nikoho netolerovalo. Totožně se vyjádřilo také čtyřicet procent odpovídajících z Rožnova pod Radhoštěm a Zlína, rovněž celá polovina dotázaných z Opavy. Oproti tomu daný tvar běžně do své spontánní mluvené řeči zahrnuje téměř třicet čtyři procent zástupců Brna, osmdesát procent ze Zábřehu na Moravě a všichni respondenti z Třebíče.

Nákupní centra byly přelidněny – nedodržování kongruence u neuter se shodou typickou pro vyjadřování ženského rodu se u Moravanů nesetkalo s kladným přijetím. Napříč městy by větu ve spontánní mluvě ani občas neužilo sto procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm, Uherského Brodu, Zlína a Opavy. Čtyřicet procent

dotazovaných Opavanů a celých šedesát procent Rožňanů by danou větu v žádném případě netolerovalo u nikoho. Naopak osmdesát procent zástupců Zábřehu na Moravě shodně spolu s osmdesáti procenty respondentů z Třebíče větu v uvedené podobě běžně do své spontánní mluvené řeči zařazuje.

Z hlediska věku se ke zkoumané větě nejtolerantněji vyjádřili zástupci nejmladší věkové kategorie. Tedy ti, kterým je dvacet let a méně. Téměř čtyřicet sedm procent z nich by větu sice nevyslovalo, zároveň by jim však nevadilo, kdyby ji vyslovil někdo jiný.

Věta *Přezrálý rajčata shnilý* byla nejméně přijata obyvateli Rožnova pod Radhoštěm – plných sto procent by ji nejen nevyslovalo, ale také by těmto respondentům vadilo, kdyby ji vyslovil někdo jiný; šedesát procent z nich by větu v žádném případě v uvedené podobě netolerovalo u nikoho. Větu v uvedené podobě by rovněž u nikoho netolerovalo čtyřicet procent odpovídajících ze Zlína spolu se čtyřiceti procenty dotazovaných z Opavy. Zcela opačnou variantu odpovědi zvolilo sedmdesát procent zástupců Zábřehu na Moravě a osmdesát procent zástupců Třebíče, kteří shodně uvedli, že uvedenou větu běžně ve své spontánní mluvené řeči užívají.

Větu v dané podobě by rovněž u nikoho netolerovalo téměř šedesát sedm procent odpovídajících od jednašedesáti let věku výše. Oproti tomu čtyřiceti procentům respondentů mezi jednačtyřiceti až šedesáti lety by nevadilo, kdyby větu vyslovil někdo jiný, i když sami by ji neužili.

V následující větě jsme se zaměřili na protetické *v-* předkládané před vokál *o* na začátku slova. Obecněčeský tvar *von* se dle očekávání vůbec neujal ve slezské Opavě a Ostravě, kde jej v každodenním hovoru neužívá žádný z dotazovaných. Shodně se vyjádřili i respondenti ze Zlína, Uherského Brodu a Rožnova pod Radhoštěm. Opačně se vyjádřilo necelých čtyřicet sedm procent zástupců Brna, sedmdesát procent zástupců Zábřehu na Moravě a osmdesát procent odpovídajících z Třebíče. Totožně zvolili variantu odpovědi číslo jedna – s větou se zcela ztotožňují, běžně ji ve spontánní mluvené řeči v uvedené podobě užívají.

Tvar *von* by v žádném případě u nikoho netolerovalo čtyřicet procent dotazovaných nejstarší věkové kategorie – čili od jednašedesáti let výše.

Poněkud překvapivě uvedlo plných čtyřicet procent ze všech dotazovaných, kteří nejsou vůbec v kontaktu s obyvateli z Čech, že slovo běžně v každodenní komunikaci užívá.

Do další z předkládaných vět jsme zařadili tvar **umej** (umej si ruce) s diftongem *-ej* v základu slova. Celých osmdesát procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm, čtyřicet procent z Valašského Meziříčí, polovina odpovídajících ze Zlína, čtyřicet procent zástupců Uherského Brodu a šedesát procent dotázaných z Opavy by větu v předložené podobě v žádném případě u nikoho netolerovalo. Naopak šedesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě a sedmdesát procent zástupců Třebíče větu s uvedeným tvarem běžně do své spontánní mluvené řeči zahrnuje.

Téměř padesát čtyři procent respondentů ve věkové kategorii šedesát jedna a více let zvolilo možnost odpovědi číslo pět – větu v uvedené podobě by v žádném případě u nikoho netolerovalo.

Totožný jev jako v předešlé větě – diftong *-ej* v základu slova – jsme zkoumali ve větě následující. Diftong *-ej* jsme promítli do tvaru *dejchat*.

Uvedený tvar není dle očekávání vlastní ani jednomu respondentovi z Ostravy, Opavy, Rožnova pod Radhoštěm, Valašského Meziříčí, Zlína a Uherského Brodu. Žádný z nich daný tvar ve spontánní mluvené řeči běžně neužívá, neztotožňuje se s ním. Naopak zástupci středomoravské nářeční skupiny zkoumaný tvar běžně do své spontánní mluvy zařazují. Konkrétně se jedná o dvacet procent dotazovaných Brňanů, o polovinu respondentů ze Zábřehu na Moravě a o sedmdesát procent respondentů z Třebíče.

Tvar *dejchat* by v žádném případě u nikoho netolerovalo bezmála čtyřicet sedm procent respondentů do dvaceti let věku spolu s necelými šedesáti sedmi procenty dotazovaných od jednašedesáti let výše.

V další větě jsme se zaměřili na dloužení samohlásky *-i* ve tvaru *pívo*.

Dle předpokladů není zkoumaný tvar vlastní žádnému zástupci Ostravy, Rožnova pod Radhoštěm a Uherského Brodu, kteří jej ve spontánní mluvené řeči neužívají. Minimálně jej do své běžné mluvy zařazují respondenti z Valašského Meziříčí – konkrétně deset procent z nich, taktéž dvacet procent odpovídajících Zlíňanů a deset procent dotazovaných Opavanů.

Napříč všemi kategoriemi byl tento tvar nejčastěji ohodnocen variantou odpovědi číslo tři. Respondenti by jej tudíž sami nevyslovili, ale nevadilo by jim, kdyby jej vyslovil někdo jiný.

Diftongu *-ej* v základu slova jsme v následující zkoumané větě užili hned dvakrát. A to ve tvarech *vejlet* a *mejdlo*.

Čtyřicet procent respondentů z Ostravy, šedesát procent z Valašského Meziříčí, polovina dotazovaných ze Zlína, osmdesát procent zástupců Uherského Brodu a téměř třicet čtyři procent odpovídajících z Brna by větu s uvedenými tvary nikdy nevyslovilo. Osmdesát procent zástupců Rožnova pod Radhoštěm, padesát procent ze Zlína a šedesát procent z Opavy by větu v uvedené podobě u nikoho netolerovalo. Naopak šedesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě spolu se sedmdesáti procenty respondentů z Třebíče danou větu běžně ve spontánní mluvené řeči užívá.

Bezmála šedesát sedm procent dotazovaných ve věkové kategorii šedesát jedna a více let uvedlo, že by větu u nikoho netolerovalo. Totožné procento odpovídajících do dvaceti let by danou větu ani ve spontánní mluvené řeči nikdy nevyslovilo.

Diftong *-ej* v základu slova jsme zkusili užít i v další větě, ve které se objevil tvar *sejtko*. Ze zástupců východomoravské nářeční skupiny by větu nevyslovilo a zároveň netolerovalo sto procent dotazovaných z Rožnova a ze Zlína; obyvatelé Valašského Meziříčí a Uherského Brodu by větu sice také ani občas nevyslovili, zato by jim však nevadilo, kdyby ji vyslovil někdo jiný. Zkoumaný tvar se rovněž nevžil do běžné mluvy respondentů ze slezské nářeční skupiny – ani občas by jej neužilo sto procent dotazovaných Opavanů, běžně jej ve spontánní komunikaci neužívá žádný ze zkoumaných Ostravanů. Ze zástupců středomoravské nářeční skupiny zvolilo nejvíce Brňanů – a to sice čtyřicet procent – variantu odpovědi číslo čtyři. Danou větu by tudíž ani ve spontánní mluvě nevyslovili.

Sledovaný výraz není vlastní ani mluvě nejmladší zkoumané generace – respondentům do dvaceti let věku, kteří by zkoumanou větu rovněž nevyslovili ani občas a současně by jim vadilo, kdyby ji vyslovil někdo jiný.

Odlišnou odpověď volili zástupci Zábřehu na Moravě, z nichž šedesát procent uvedlo, že větu běžně ve spontánní mluvené řeči užívá, stejnou odpověď zvolilo i sedmdesát procent dotazovaných z Třebíče.

Tvrde skloňování měkkého adjektiva jsme promítli do tvaru *k cizejm* (lidem).

Větu s daným tvarem by ani občas nevyslovil žádný zástupce Zlína, Uherského Brodu, Rožnova pod Radhoštěm, Valašského Meziříčí a Opavy. Polovina respondentů z Ostravy, sedmdesát procent odpovídajících z Opavy, osmdesát procent z Rožnova pod Radhoštěm, sedmdesát procent ze Zlína a téměř třicet čtyři procent respondentů z Brna by větu se zkoumaným tvarem netolerovalo u nikoho.

V protipólu stojí zástupci Zábřehu na Moravě, z nichž polovina danou větu běžně ve své spontánní mluvě užívá, totožně se vyjádřilo také šedesát procent respondentů z Třebíče.

Bezmála šedesát sedm procent dotazovaných ve věku od jednašedesáti let výše by větu netolerovalo v žádném případě u nikoho. Stejně se vyjádřilo i necelých čtyřicet sedm procent zástupců do dvaceti let.

Dále jsme respondentům předložili větu s tvarem *nádhernej*, tedy s diftongizací *y* v *-ej* v absolutním konci slova v nom. ak. mužských složených adjektiv.

Věta nebyla přijata dotazovanými z Rožnova pod Radhoštěm – čtyřicet procent z nich by ji v uvedené podobě v žádném případě netolerovalo u nikoho, totožně se vyjádřilo také padesát procent zástupců Opavy. Oproti tomu polovině respondentů ze Zlína by nevadilo, kdyby větu se zkoumaným tvarem vyslovil někdo jiný, ovšem sami by ji v běžné mluvě neužili. V protipólu jsou zde obyvatelé Brna, z nichž by danou větu necelých čtyřicet sedm procent běžně ve spontánní mluvené řeči vyslovilo, stejně jako i devadesát procent dotazovaných ze Zábřehu na Moravě spolu se všemi respondenty z Třebíče.

Větu by u nikoho vůbec netolerovalo necelých čtyřicet sedm procent všech dotazovaných nejstarší věkové kategorie.

Naopak celých čtyřicet procent respondentů, kteří uvedli, že nebývají vůbec v kontaktu s mluvčími z Čech, uvedenou větu běžně do své spontánní mluvené řeči zahrnuje.

Diftongizaci *y* v *-ej* v základu slova jsme zkoumali v následující větě. Tvar *meje* by u nikoho vůbec netolerovalo padesát procent dotazovaných Opavanů, šedesát procent Rožnovanů a rovněž třicet procent odpovídajících Zlíňanů. Zástupci Opavy, Rožnova, Valašského Meziříčí, Uherského Brodu a Zlína by zkoumanou větu s uvedeným tvarem nevyslovili ani občas, případně si nedovedou představit, že by ji vyslovili. Rozdílně se

vyjádřili respondenti ze Zábřehu na Moravě a z Třebíče, z nichž by naopak danou větu běžně ve spontánní mluvě vyslovilo shodně po osmdesáti procentech. Také pro dvacet procent dotazovaných Brňanů se věta stala součástí běžně mluvené řeči.

Z hlediska nejvyššího stupně dosaženého vzdělání se k větě s uvedeným tvarem nejtolerantněji vyjádřili respondenti s vysokoškolským vzděláním. Bezmála devětačtyřiceti procentům z nich by nevadilo, kdyby větu vyslovil někdo jiný, ovšem sami by ji neužili. Totožnou odpověď zvolilo i čtyřicet pět procent zástupců ve věku čtyřicet jedna až šedesát let.

Větu by naopak vůbec u nikoho v žádném případě netolerovalo necelých padesát čtyři procent dotazovaných z nejstarší věkové kategorie, tedy od jednašedesáti let výše.

Zakončení *-ema* v instr. pl. jsme aplikovali do tvaru *soudcema*. Devadesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě spolu se shodným procentem dotazovaných z Třebíče zkoumaný tvar běžně ve své spontánní řeči užívá. Oproti tomu osmdesát procent zástupců Rožnova pod Radhoštěm uvedlo, že by větu s daným tvarem u nikoho netolerovalo.

S větou se zcela ztotožňuje – běžně ji ve spontánní mluvě vyslovuje – téměř čtyřicet sedm procent dotazovaných se základním vzděláním.

Za povšimnutí stojí rozdíl v ohodnocení mužů a žen. Zatímco necelých třicet osm procent respondentů mužského pohlaví větu občas vysloví, z žen zvolilo totožnou odpověď „pouhých“ osmnáct procent.

Obecněčeskou koncovku přídavných jmen společnou pro všechny rody jsme promítli do následující věty, a to do spojení *hluchý lidi*.

Větu by ani občas nevyslovil žádný respondent z Opavy, z Rožnova pod Radhoštěm a z Uherského Brodu. Opačně se vyjádřili dotazovaní z Třebíče, kteří v osmdesáti procentech větu běžně ve spontánní mluvě užívají, stejně jako sedmdesát procent zástupců Zábřehu na Moravě. Bezmála čtyřicet sedm procent respondentů z Brna uvedlo, že větu s daným tvarem občas vysloví.

Čtyřicet procent dotazovaných od jednašedesáti let věku výše by zkoumanou větu ani ve spontánní mluvené řeči nikdy nevyslovilo.

Dále jsme zkoumali zakončení *-ách* v lok. pl. substantiva mužského rodu, a to sice ve tvaru (o) *klukách*.

Větu s uvedeným tvarem běžně do své spontánní mluvené řeči zahrnuje devadesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě, sedmdesát procent dotazovaných z Třebíče, ovšem také polovina zástupců Zlína. Naproti tomu čtyřicet procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm by danou větu nikdy, ani ve spontánní mluvě, neužilo.

Bezmála čtyřicet devět procent středoškolsky vzdělaných respondentů by větu užilo občas, stejně jako polovina dotazovaných, kteří uvedli, že nepřichází do kontaktu s mluvčími z Čech vůbec. Občas by větu ve spontánní mluvě rovněž vyslovila polovina zástupců věkové kategorie jednačtyřicet až šedesát let a taktéž necelých padesát čtyři procent dotazovaných ve věku jednašedesáti a více let.

Společnou koncovku pro adjektiva v pl. všech rodů jsme aplikovali do následující věty, a to sice do spojení *venkovský kluci*.

Větu by v žádném případě u nikoho netolerovalo osmdesát procent dotazovaných zástupců Rožnova pod Radhoštěm, nikdy by ji ani ve spontánní mluvené řeči nevyslovilo šedesát procent respondentů z Uherského Brodu a taktéž čtyřicet procent dotázaných z Opavy. Bezmála čtyřicet sedm procent zástupců Brna uvedlo, že by větu nikdy, ani ve spontánní mluvě, taktéž nevyslovilo. Do své spontánní mluvené řeči ji naopak běžně zahrnuje osmdesát procent ze všech respondentů z Třebíče i ze Zábřehu na Moravě.

Tvar *bysme* běžně do své spontánní řeči zařazuje šedesát procent dotazovaných z Valašského Meziříčí, taktéž šedesát procent zástupců Uherského Brodu a osmdesát procent respondentů ze Zlína. Z představitelů středomoravské nářeční skupiny potom v běžné každodenní spontánní mluvě zkoumaný tvar užívá téměř šedesát sedm procent dotazovaných z Brna a shodně po osmdesáti procentech také zástupci Zábřehu na Moravě a Třebíče.

Větu se zkoumaným tvarem by však běžně vyslovilo i šedesát procent respondentů, kteří nebývají vůbec v kontaktu s mluvčími z Čech.

Výjimku tvořili dotazovaní starší jednašedesáti let, z nichž téměř čtyřicet sedm procent uvedlo, že by větu nikdy, ani ve spontánní mluvě, nevyslovilo.

Změnu hlásky *i* v *e* v sousedství hlásky *j* ve tvaru **kreje** jsme zařadili do další věty.

Čtyřicet procent dotazovaných Opavanů spolu s totožným procentem Rožňanů by větu se zkoumaným tvarem netolerovalo v žádném případě u nikoho. Šedesát procent zástupců Ostravy s polovinou respondentů z Valašského Meziříčí a s padesáti procenty zkoumaných Zlíňanů by danou větu nikdy, ani ve spontánní řeči, nevyslovalo. Stejnou variantu odpovědi zvolilo i čtyřicet procent zástupců Brna. Naproti tomu osmdesát procent dotazovaných z Třebíče se shodným procentem dotazovaných ze Zábřehu na Moravě uvedlo, že větu s uvedeným tvarem běžně do své spontánní mluvené řeči zařazuje.

Diftong *-ej* v základu slova ve tvarech **mlejna** a **vozejk** by v předložené větě v žádném případě u nikoho netolerovalo šedesát procent dotazovaných Opavanů, čtyřicet procent Ostravanů; osmdesát procent Rožňanů v kontrastu deseti procent zástupců Valašského Meziříčí, dále dvacet procent odpovídajících z Uherského Brodu a třicet procent ze Zlína.

Sedmdesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě spolu se shodným procentem dotazovaných z Třebíče zvolilo variantu odpovědi číslo jedna. Větu by tudíž běžně ve spontánní mluvě užíli.

K větě se nejtolerantněji postavili respondenti se základním vzděláním, kteří zastupují zároveň i nejmladší věkovou kategorii – čtyřicet procent z nich by větu sice nevyslovalo, ale nevadilo by jim, kdyby ji vyslovil někdo jiný.

Na opačné straně stojí zástupci nejstarší věkové kategorie, z nichž by necelých padesát čtyři procent větu v uvedené podobě v žádném případě u nikoho netolerovalo.

Vynechání hlásky *t* na začátku slova před závěrovou souhláskou jsme uplatnili v následující větě. Tvar **kanička** by u nikoho netolerovalo osmdesát procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm a čtyřicet procent dotazovaných ze Zlína. Oproti tomu u zástupců Třebíče a Zábřehu na Moravě jsme zaznamenali nejvyšší výskyt užívání věty ve spontánní mluvené řeči – konkrétně se jedná o šedesát procent respondentů z obou západomoravských měst.

Z hlediska věku bezmála čtyřicet sedm procent zástupců nejmladší věkové kategorie – do dvaceti let – uvedlo, že danou větu občas ve spontánní mluvě užije.

Úženi *é v í* v koncovkách přídavných jmen před samohláskou jsme uplatnili ve tvarech *novýho mladýho*.

Vlastní věta s danými tvary dle výsledků dotazníků evidentně není padesáti procentům zástupců Opavy a taktéž osmdesáti procentům dotazovaných z Rožnova pod Radhoštěm, kteří shodně uvedli, že by větu v uvedené podobě v žádném případě netolerovali u nikoho. Nejvyšší výskyt užívání věty jsme oproti tomu dle očekávání zaznamenali u zástupců středomoravské nářeční skupiny. Bezmála čtyřicet sedm procent respondentů z Brna, devadesát procent ze Zábřehu na Moravě a sto procent z Třebíče větu běžně ve spontánní mluvené řeči užívá.

Větu však běžně vyslovuje i čtyřicet procent ze všech dotazovaných, kteří uvedli, že nepřichází vůbec do kontaktu s mluvčími z Čech.

Diftongizaci *y* v *-ej* při postavení v absolutním konci slova v nom. ak. mužských složených adjektiv jsme uplatnili ve tvaru *jakej*.

Větu s uvedeným tvarem slova *by* v žádném případě u nikoho netolerovalo čtyřicet procent dotazovaných Opavanů, šedesát procent z Rožnovanů a dvacet procent odpovídajících Zlíňanů. Naproti tomu větu běžně v mluvené řeči užívá necelých padesát čtyři procent respondentů z Brna a všichni dotazovaní ze Zábřehu na Moravě a z Třebíče.

Shodnou variantu odpovědi, číslo jedna, však zvolilo rovněž padesát procent dotazovaných, kteří nebyvají s obyvateli z Čech vůbec v kontaktu.

Větu v uvedené podobě *by* v žádném případě netolerovalo u nikoho necelých padesát čtyři procent respondentů od jednašedesáti let výše.

Diftong *-ej* jakožto intersegment před souhláskou jsme promítli do tvaru *mladejch*.

Zkoumanou větu s uvedeným tvarem *by* v žádném případě u nikoho netolerovalo padesát procent dotazovaných z Opavy v kontrastu deseti procent respondentů z Ostravy, dále osmdesát procent zástupců Rožnova pod Radhoštěm, ale „jen“ deset procent odpovídajících z Valašského Meziříčí a také dvacet procent respondentů ze Zlína. Naopak sedmdesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě spolu

s osmdesáti procenty respondentů z Třebíče uvedlo, že větu ve spontánní mluvené řeči běžně užívá.

Větu by v žádném případě u nikoho netolerovalo necelých padesát čtyři procent respondentů zastupujících nejstarší věkovou kategorii.

Oproti tomu tvar *lidma* se naopak do spontánní mluvy Moravanů vžil, o čemž svědčí fakt, že jej běžně užívá necelých třicet pět procent všech dotazovaných mužů a třicet osm procent všech dotazovaných žen.

Výjimku tvoří čtyřicet procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm a deset procent odpovídajících z Ostravy, kteří by shodně větu s výrazem v uvedené podobě netolerovali v žádném případě u nikoho.

Do tvaru *nevohrabanej* jsme promítli protetické *v-* před vokálem *o* na švu složenin společně s diftongem *-ej* na konci slova.

Větu s uvedeným tvarem by nikdy, ani ve spontánní mluvené řeči, nevyslovilo čtyřicet procent ze všech dotazovaných mužů a třicet dva procent všech dotazovaných žen.

Výjimku tvoří respondenti ze středomoravské nářeční skupiny. Bezmála čtyřicet sedm procent zástupců z Brna, šedesát procent ze Zábřehu na Moravě a taktéž šedesát procent dotazovaných z Třebíče uvedlo, že větu běžně ve spontánní mluvené řeči užívá.

Tvar *pekařema*, jenž jsme zkoumali v následující větě, s obecněčeským zakončením *-ema* občas ve spontánní mluvené řeči vysloví téměř čtyřicet tři procent všech respondentů mužského pohlaví, ale „pouze“ dvacet procent z dotazovaných žen.

S výrazným nesouhlasem se věta s uvedeným tvarem setkala u zástupců Rožnova pod Radhoštěm, kteří by ji v osmdesáti procentech v žádném případě netolerovali u nikoho. Oproti tomu čtyřicet procent dotazovaných z Brna spolu s osmdesáti procenty respondentů z Třebíče se shodným procentem zástupců Zábřehu na Moravě uvedlo, že větu s předloženým tvarem běžně do své spontánní mluvené řeči zahrnuje.

Větu s uvedeným tvarem by však nevyslovilo necelých čtyřicet sedm procent respondentů ve věku do dvaceti let.

Následně jsme užili dvojnásobného úžení vokálu *é* ve tvarech *v tý velký krabici*.

Zkoumanou větou by u nikoho v žádném případě netolerovalo osmdesát procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm spolu se čtyřiceti procenty dotazovanými z Opavy. Naopak téměř čtyřicet sedm procent zástupců Brna, sedmdesát procent respondentů ze Zábřehu na Moravě spolu s osmdesáti procenty respondentů z Třebíče se s danou větou ztotožňuje, běžně ji ve své mluvené spontánní řeči užívá.

Zástupci nejstarší zkoumané věkové skupiny, od jednašedesáti let věku výše, uvedli v počtu bezmála čtyřiceti sedmi procent, že by danou větu nikdy nevyslovili.

Protetické *v-* předkládané před vokál *o* na začátku slova jsme uplatnili ve tvaru *vokna*. Dle předpokladů by jej u nikoho netolerovala polovina respondentů z Opavy, šedesát procent dotazovaných z Rožnova pod Radhoštěm; nikdy by jej nevyslovilo čtyřicet procent zástupců Ostravy, šedesát procent respondentů z Uherského Brodu a čtyřicet procent z Valašského Meziříčí.

Odlišně se vyjádřili dotazovaní z Brna, z nichž zkoumaný tvar běžně ve spontánní mluvené řeči užívá téměř čtyřicet sedm procent, stejně jako sedmdesát procent zástupců Zábřehu na Moravě spolu s osmdesáti procenty dotazovaných z Třebíče.

Zkoumaný tvar ovšem běžně do své spontánní mluvy zahrnuje také čtyřicet procent z těch respondentů, kteří uvedli, že nepřichází vůbec do kontaktu s mluvčími z Čech.

Větu by nikdy nevyslovilo čtyřicet procent zástupců nejstarší věkové kategorie, tedy od jednašedesáti let výše.

Do následující věty jsme zařadili tvar *přived*, čili pro obecnou češtinu typické vynechávání koncového *-l* u sloves mužského rodu minulého času, jejichž minulý kmen končí souhláskou.

Uvedený tvar by u nikoho netolerovalo šedesát procent respondentů z Rožnova pod Radhoštěm a nikdy by jej nevyslovilo čtyřicet procent dotazovaných z Uherského Brodu. Na opačné straně jsou respondenti ze Zábřehu na Moravě, z nichž sedmdesát procent běžně danou větu se zkoumaným tvarem ve své běžné spontánní řeči užívá, stejně tak sedmdesát procent zástupců Třebíče.

Co se nejvyššího dosaženého stupně vzdělání týká, nejtolerantněji se k větě postavili respondenti s vysokoškolským vzděláním. Bezmála třicet dva procent z nich

uvedlo, že by sice větu neužilo, zároveň by jim však nevadilo, kdyby ji vyslovil někdo jiný.

V poslední předkládané větě jsme zkoumali úžení vokálu *é* ve tvaru *bez naší malý dcery*. Tvar by u nikoho netolerovalo čtyřicet procent respondentů z Opavy a taktéž osmdesát procent dotazovaných z Rožnova pod Radhoštěm. Nikdy by jej nevyslovilo šedesát procent zástupců Zlína a šedesát procent respondentů z Uherského Brodu, rovněž čtyřicet procent odpovídajících Ostravanů.

Téměř čtyřicet procent zástupců Brna, sedmdesát procent dotazovaných ze Zábřehu na Moravě a osmdesát procent z Třebíče shodně zvolilo variantu odpovědi číslo jedna – s větou se ztotožňují, běžně ji ve spontánní mluvené řeči užívají.

Závěr

Cílem práce bylo prostřednictvím dotazníků předložených příslušníkům vybraných devíti moravských měst (Ostravy, Opavy, Rožnova pod Radhoštěm, Valašského Meziříčí, Zlína, Uherského Brodu, Brna, Zábřehu na Moravě a Třebíče) zastupujících všechny nářeční skupiny na Moravě zjistit živost charakteristických rysů obecněčeské morfologie a fonologie u těchto moravských mluvčích. Dále jsme od výsledků dotazníků očekávali vyjádření míry tolerance a „citových“ postojů respondentů ke zkoumaným obecněčeským jevům.

Vzhledem k vysoké návratnosti dotazníků, z nichž byly mnohé opatřeny emotivními komentáři, je evidentní, že běžně mluvený jazyk Čechů mnohé Moravany dosud nenechává chladnými. Obzvláště příznačnými se pro některé z těch respondentů, kteří se dle výsledků stavěli ke zkoumaným obecněčeským prvkům nejodmítavěji, staly připomínky – ironicky, ba až výsměšně – napsané právě onou obecnou češtinou, kterou zmínění dotazovaní, dle svých hodnocení, pohrdají, a kterou v běžně mluvené řeči neužívají.⁶⁵

Dle jiných reakcí byly některé zkoumané rysy Moravany přijímány s údivem, ba až s nedůvěrou, zda opravdu může dané věty v uvedené podobě opravdu někdo vyslovit či běžně užívat.⁶⁶

Vzhledem k výše uvedenému na základě výsledků výzkumu potvrzujeme, že jsou mnohými Moravany zkoumané prvky obecněčeské morfologie a fonologie stále pocíťovány jako cizí, nepatřičné, nevhodné. A to zejména, dle očekávání, u zástupců nejstarší věkové kategorie, tedy u osob od jednašedesáti let věku výše, kteří se dle výsledků stavěli ke zkoumaným rysům nejméně tolerantně.

Výraznější rozdíly v hodnocení zkoumaných vět v závislosti na pohlaví⁶⁷ dotazovaných se, až na výjimky, neobjevovaly.

Poměrně výraznou mírou tolerance k daným větám se ovšem vyznačovali vysokoškolsky vzdělaní respondenti. Tento fakt si vysvětlujeme především tím, že

⁶⁵ Viz reakce prvního citovaného respondenta v úvodu kapitoly 5.3. Převážná většina komentářů byla značně emotivní (např. „děš“, „za tohle bych liskal“, „za tohle bych dal facku i z druhý strany“, „liskačka“, „to je hrůza“, „otřesné“ apod.). Tyto komentáře jsme však do práce – vzhledem k jejímu odbornému charakteru – nezařadili.

⁶⁶ Např. reakce typu „oni tak opravdu mluví?“, „cože“? apod.

⁶⁷ Tímto jsme si zároveň vyvrátili domněnku, že zejména ženy mívají často tendenci přikládat větší váhu dojmu, kterým působí, v důsledku čehož se v mluveném projevu snadněji než muži vzdávají spontánnosti, přirozenosti. Pokud přeci jen ano, výsledky našeho výzkumu to nepotvrzují.

se řada z nich během svých vysokoškolských studií nepochybně dostávala či dostává do kontaktu se studenty z Čech.

Neméně zajímavým je poměrně propastný rozdíl v hodnoceních respondentů z měst geograficky blízkých, z týchž nářečních oblastí. Máme na mysli zejména viditelně rozdílné výsledky dotazovaných z východomoravské nářeční oblasti, a to z Valašska, konkrétně z Rožnova pod Radhoštěm a z Valašského Meziříčí. Rožnované se vyjádřili vůbec nejvyhraněněji, ke zkoumaným prvkům nejděmívavěji a nejméně tolerantně v porovnání se zástupci ostatních osmi zkoumaných měst. Naopak dotazovaní z nedalekého Valašského Meziříčí, snad poněkud překvapivě, vykazovali ne procentuálně úplně zanedbatelné aktivní – ať již každodenní či občasné – užívání daných obecněčeských prvků. V obdobném, i když ne až natolik markantním kontrastu, jsou výsledky Slezanů – ke sledovaným větám se, podle očekávání, postavili odmítavě Opavané, zatímco Ostravané vykazují o poznání vyšší aktivní užívání daných vět se zkoumanými obecněčeskými tvary.

Tuto skutečnost si zčásti zdůvodňujeme tím, že, v obou případech, zástupci větších měst přistupují k obecné češtině přeci jen tolerantněji, zčásti také tím, že z deseti zkoumaných Ostravanů čtyři uvedli, že přichází do kontaktu s obyvateli z Čech často.

Z hlediska měst jsme dále, dle očekávání, zaznamenali nejvyšší procento aktivních – ať již každodenních či občasných uživatelů zkoumaných prvků, mezi zástupci Třebíče, těsně následovanými respondenty ze Zábřehu na Moravě. Na pomyslném třetím místě žebříčku se umístili respondenti z Brna.

V součtu všech zkoumaných rysů byl dotazovanými „nejpozitivněji“ přijat tvar *bysme*, který běžně v každodenní mluvené řeči užívá téměř 49 % ze všech dotazovaných mužů a polovina všech dotazovaných žen. Druhým ve spontánní mluvené řeči Moravany nejčastěji užívaným tvarem z dotazníku je potom tvar *lidma*, se kterým se ztotožňuje bezmála 35 % dotazovaných mužů a 38 % ze všech dotazovaných žen.

Naopak nejméně tolerovaným tvarem z dotazníku je *sejtko*, které by u nikoho netolerovalo necelých 43 % dotazovaných mužů a 36 % z dotazovaných žen. Tvary *vejlet a mejdlo*, které byly současně umístěny do jedné věty, by netolerovalo téměř 35 % z dotazovaných mužů a 40 % dotazovaných žen.

Nejděmívavěji se tedy respondenti z Moravy vyjádřili k obecněčeskému diftongu *-ej*, a to obzvláště v základu slova.

Anotace bakalářské diplomové práce

Jméno a příjmení autora:	Irena Lichnovská
Katedra:	bohemistiky
Fakulta:	filozofická
Název bakalářské práce:	Postoje Moravanů k obecné češtině
Anglický název:	Moravians' attitudes to common Czech
Vedoucí diplomové práce:	PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.
Počet stran:	68 (včetně příloh)
Počet příloh:	21
Počet titulů použité literatury:	27

Klíčová slova: mluvený jazyk, spisovná čeština, obecná čeština, šíření obecněčeských prvků na Moravu, základní charakteristické prvky obecné češtiny, interdialekt, nářečí

Charakteristika diplomové práce:

Práce se skládá ze dvou částí. Úvodní, teoretické, ve které je vymezeno chápání termínu „obecná čeština“ spolu s jejími základními obecněčeskými morfologickými a fonologickými rysy, a praktické, jejímž cílem je prostřednictvím dotazníku předloženého minimálně padesáti respondentům z Moravy zjistit živost těchto obecněčeských rysů v mluvené komunikaci Moravanů spolu s mírou tolerance a „citovým“ vztahem Moravanů ke zkoumaným rysům obecné češtiny.

The thesis is divided into two parts: the introductory, theoretical part deals mainly with the understanding of term common Czech including all its basic generally Czech morphological and phonological features and the practical part. The aim of the practical part is to find out by means of questionnaire submitted minimally fifty respondents activity of these generally Czech features in spoken communication of Moravians together with measure tolerance plus emotional attitude of Moravians with respect to surveyed features of common Czech.

Seznam literatury

BALHAR, Jan et al.: *Český jazykový atlas 4*. Praha: Academia, 2002.

BALHAR, Jan et al.: *Český jazykový atlas 5*. Praha: Academia, 2005.

BĚLIČ, Jaromír.: *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

BLÁHA, Ondřej.: *Funkční stratifikace češtiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

CVRČEK, Václav et al.: *Mluvnice současné češtiny 1. Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010.

ČECHOVÁ, Marie et al.: *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996.

ČERMÁK, František.: *Obecná čeština: je součástí české diglosie?* In: *Jazykovědné aktuality*, 34, 1997, s. 34–43.

ČERMÁK, František.: *Obecná a spisovná čeština: Poměr, funkce a metodologie*. In: *Spisovnost a nespisovnost dnes*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 14–18.

ČIŽMÁROVÁ, Libuše.: *Mluvená čeština na Moravě*. In: *Naše řeč*, 81, 1998, s. 206–210.

DANEŠ, František et al.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997.

DANEŠ, František.: *Perspektivy češtiny*. In: K diferenciaci současného mluveného jazyka. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 5–11.

DAVIDOVÁ, Dana et al.: *Mluvená čeština na Moravě*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997.

FILIPEC, Josef. – DANEŠ, František. – MACHAČ, Jaroslav. – MEJSTRÍK Vladimír et al.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005.

HAVRÁNEK, Bohuslav.: *Studie o spisovném jazyce*. Praha: ČSAV, 1963.

HAVRÁNEK, Bohuslav. – JEDLIČKA, Alois.: *Česká mluvnice*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

HRONEK, Jiří.: *Obecná čeština*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1972.

CHLOUPEK, Jan.: *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1986.

KARLÍK, Petr. – NEKULA, Milan. – Pleskalová, Jana. – (eds.): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.

KRČMOVÁ, Marie.: *Běžně mluvený jazyk v Brně*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1981.

KRČMOVÁ, Marie.: *Termín obecná čeština a různost jeho chápání*. In: *Čeština – univerzália a specifika 2*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 63–67.

LOTKO, Edvard.: *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003.

ROMPORTL, Simeon.: *Spisovnost – reflexe jazykové speciei*. In: *Spisovnost a nespisovnost dnes*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 75–78.

SGALL, Petr.– HRONEK, Jiří.: *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Praha: H&H, 1992.

ŠAUR, Vladimír.: *K městské mluvě v Opavě*. In: K diferenciaci současného mluveného jazyka. 1. vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 72–78.

SKULINA, Josef.: *O šíření nářečních znaků obecně českých na hanácké území*. In: Slovo a slovesnost, 24, 1963, s. 186–194.

ULIČNÝ, Oldřich.: *Čeština devadesátých let dvacátého století*. In: Spisovnost a nespisovnost dnes. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. s. 59–63.

ULIČNÝ, Oldřich.: *K teorii mluveného jazyka*. In: K diferenciaci současného mluveného jazyka. 1.vyd. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995. s. 19–25.

Přílohy

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Výsledky podle pohlaví: muži
- Příloha č. 2 Výsledky podle pohlaví: ženy
- Příloha č. 3 Výsledky podle věku: 20 let a méně
- Příloha č. 4 Výsledky podle věku: 21–40 let
- Příloha č. 5 Výsledky podle věku: 41–60 let
- Příloha č. 6 Výsledky podle věku: 61 a více let
- Příloha č. 7 Výsledky podle vzdělání: základní
- Příloha č. 8 Výsledky podle vzdělání: středoškolské + vyšší odborné
- Příloha č. 9 Výsledky podle vzdělání: vysokoškolské
- Příloha č. 10 Výsledky podle kontaktu s mluvčími z Čech: vůbec
- Příloha č. 11 Výsledky podle kontaktu s mluvčími z Čech: zřídka
- Příloha č. 12 Výsledky podle kontaktu s mluvčími z Čech: často
- Příloha č. 13 Výsledky podle města: Ostrava (slezská nářeční skupina)
- Příloha č. 14 Výsledky podle města: Opava (slezská nářeční skupina)
- Příloha č. 15 Výsledky podle města: Rožnov pod Radh. (východomoravská nářeční skupina – Valašsko)
- Příloha č. 16 Výsledky podle města: Valašské Meziříčí (východomoravská nářeční skupina – Valašsko)
- Příloha č. 17 Výsledky podle města: Zlín (východomoravská nář. sk. – Slovácko)
- Příloha č. 18 Výsledky podle města: Uherský Brod (východom. nář. sk. – Slovácko)
- Příloha č. 19 Výsledky podle města: Brno (středomoravská nářeční skupina)
- Příloha č. 20 Výsledky podle města: Zábřeh na M. (středomoravská nářeční skupina)
- Příloha č. 21 Výsledky podle města: Třebíč (středomoravská nářeční skupina)

Odpovědi v % dle pohlaví – muži

(35 respondentů)

Příloha č. 1

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	22,86	22,86	20	17,14	17,14
Centra byly přelidněny	17,14	17,14	22,86	28,57	14,29
Přezrálý rajčata shnily	8,57	17,14	22,86	28,57	22,86
von	14,29	14,29	22,86	37,14	11,43
Umej si ruce	8,57	17,14	14,29	37,14	22,86
dejchat	8,57	17,14	14,29	37,14	22,86
pívo	14,29	22,86	25,71	22,86	14,29
vejlet + mejdlo	5,71	8,57	8,57	42,86	34,29
sejtko	8,57	5,71	8,57	34,29	42,86
k cizejm lidem	5,71	8,57	8,57	42,86	34,29
nádhernej západ slunce	28,57	17,14	22,86	14,29	17,14
meje	14,29	14,29	22,86	37,14	11,43
soudcema	17,14	37,14	22,86	8,57	14,29
hluchý lidi	5,71	25,71	22,86	37,14	8,57
o klukách	20	37,14	20	22,86	0
venkovský kluci	14,29	14,29	22,86	34,29	14,29
bysme	48,57	31,43	8,57	8,57	2,86
kreje	8,57	17,14	14,29	37,14	22,86
mlejna + vozejk	8,57	11,43	17,14	40	34,29
kanička	11,43	14,29	31,43	22,86	20
novýho mladýho	22,86	22,86	20	17,14	17,14
jakej	17,14	25,71	14,29	28,57	14,29
mladejch	14,29	14,29	17,14	34,29	20
lidma	34,29	34,29	20	5,71	5,71
nevohrabanej	2,86	22,86	11,43	40	22,86
pekařema	20	42,86	8,57	20	8,57
v tý velký krabici	11,43	17,14	25,71	34,29	11,43
vokna	14,29	14,29	22,86	37,14	11,43
Pavel přived Petra	20	20	42,86	8,57	8,57
bez naší malý dcery	11,43	17,14	25,71	34,29	11,43

Odpovědi v % dle pohlaví – ženy

(50 respondentek)

Příloha č. 2

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	28	28	16	16	12
Centra byly přelidněny	4	18	28	30	20
Přezrálý rajčata shnily	8	18	26	28	20
von	20	6	36	24	14
Umej si ruce	4	8	20	36	32
dejchat	4	8	20	36	32
pívo	6	14	42	28	10
vejlet + mejdlo	4	4	20	32	40
sejtko	4	4	16	40	36
k cizejm lidem	2	6	20	42	30
nádhernej západ slunce	20	24	26	20	10
meje	8	14	38	30	10
soudcema	12	18	30	20	20
hluchý lidi	8	24	30	26	12
o klukách	32	36	16	12	4
venkovský kluci	6	14	38	28	14
bysme	50	22	14	12	2
kreje	10	4	34	42	10
mlejna + vozejk	4	10	28	32	26
kanička	10	10	28	32	20
novýho mladýho	14	32	24	16	14
jakej	24	20	22	18	16
mladejch	6	18	30	28	18
lidma	38	24	30	10	8
nevohrabanej	14	4	32	32	18
pekařema	20	30	26	18	6
v tý velký krabici	20	12	28	24	16
vokna	16	4	36	26	18
Pavel přived Petra	20	12	28	24	16
bez naší malý dcery	18	12	32	26	12

Odpovědi v % dle věku – 20 let a méně

(15 respondentů)

Příloha č. 3

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	26,67	13,33	33,33	13,33	13,33
Centra byly přelidněny	13,33	20	46,67	20	0
Přezrálý rajčata shnily	26,67	0	33,33	26,67	13,33
von	26,67	0	33,33	26,67	13,33
Umej si ruce	0	13,33	20	46,67	20
dejchat	0	13,33	20	20	46,67
pívo	20	0	26,67	26,67	26,67
vejlet + mejdlo	0	0	0	66,67	33,33
sejtko	0	0	0	66,67	33,33
k cizejm lidem	0	13,33	20	20	46,67
nádhernej západ slunce	26,67	26,67	20	26,67	0
meje	0	0	33,33	40	26,67
soudcema	46,67	0	20	13,33	20
hluchý lidi	26,67	0	40	33,33	0
o klukách	33,33	26,67	40	0	0
venkovský kluci	0	0	66,67	33,33	0
bysme	40	33,33	26,67	0	0
kreje	0	0	40	33,33	26,67
mlejna + vozejk	0	0	40	26,67	33,33
kanička	20	46,67	0	13,33	20
novýho mladýho	20	20	46,67	0	13,33
jakej	20	26,67	6,67	46,67	0
mladejch	0	6,67	46,67	26,67	20
lidma	40	26,67	33,33	0	0
nevohrabanej	0	20	20	46,67	13,33
pekařema	20	13,33	20	46,67	0
v tý velký krabici	26,67	0	40	33,33	0
vokna	26,67	0	33,33	26,67	13,33
Pavel přived Petra	26,67	26,67	13,33	33,33	0
bez naší malý dcery	26,67	0	40	33,33	0

Odpovědi v % dle věku – 21 až 40 let

(35 respondentů)

Příloha č. 4

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	31,43	42,86	11,43	8,57	5,71
Centra byly přelidněny	5,71	11,43	31,43	42,86	8,57
Přezrálý rajčata shnily	8,57	22,86	22,86	28,57	17,14
von	17,14	11,43	25,71	34,29	11,43
Umej si ruce	8,57	5,71	11,43	42,86	31,43
dejchat	5,71	8,57	11,43	42,86	31,43
pívo	11,43	20	31,43	22,86	14,29
vejlet + mejdlo	5,71	8,57	20	28,57	37,14
sejtko	2,86	11,43	20	40	25,71
k cizejm lidem	5,71	8,57	11,43	42,86	31,43
nádhernej západ slunce	22,86	17,14	28,57	17,14	14,29
meje	11,43	17,14	25,71	34,29	11,43
soudcema	8,57	37,14	22,86	17,14	14,29
hluchý lidi	5,71	37,14	22,86	25,71	8,57
o klukách	37,14	28,57	20	8,57	5,71
venkovský kluci	8,57	17,14	22,86	37,14	14,29
bysme	62,86	20	8,57	8,57	0
kreje	20	8,57	20	42,86	8,57
mlejna + vozejk	2,86	8,57	22,86	40	25,71
kanička	14,29	17,14	31,43	25,71	11,43
novýho mladýho	20	31,43	17,14	22,86	8,57
jakej	28,57	17,14	22,86	17,14	14,29
mladejch	17,14	11,43	25,71	34,29	11,43
lidma	48,57	34,29	11,43	5,71	0
nevohrabanej	20	11,43	22,86	31,43	14,29
pekařema	28,57	22,86	17,14	22,86	8,57
v tý velký krabici	20	14,29	22,86	31,43	11,43
vokna	17,14	11,43	25,71	34,29	11,43
Pavel přived Petra	25,71	40	8,57	17,14	8,57
bez naší malý dcery	20	11,43	22,86	31,43	14,29

Odpovědi v % dle věku – 41 až 60 let

(20 respondentů)

Příloha č. 5

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	35	35	15	5	10
Centra byly přelidněny	5	20	30	25	20
Přezrálý rajčata shnily	10	10	40	20	20
von	10	10	30	30	20
Umej si ruce	10	5	10	25	50
dejchat	10	5	10	30	45
pívo	10	10	50	20	10
vejlet + mejdlo	5	5	10	40	40
sejtko	5	5	15	25	50
k cizejm lidem	5	10	25	40	20
nádhernej západ slunce	15	25	20	25	15
meje	10	5	45	30	10
soudcema	0	15	25	35	25
hluchý lidi	15	20	30	25	10
o klukách	20	50	10	15	5
venkovský kluci	5	20	40	15	20
bysme	35	30	25	5	5
kreje	5	15	45	20	15
mlejna + vozejk	10	10	20	30	30
kanička	15	5	20	30	30
novýho mladýho	15	25	40	10	10
jakej	20	30	10	20	20
mladejch	10	20	20	35	15
lidma	30	20	25	10	15
nevohrabanej	10	5	30	35	20
pekařema	10	25	35	15	15
v tý velký krabici	20	15	40	10	15
vokna	10	10	30	30	20
Pavel přived Petra	15	25	40	10	10
bez naší malý dcery	15	20	40	10	15

Odpovědi v % dle věku – 61 a více let

(15 respondentů)

Příloha č. 6

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	26,67	26,67	20	20	6,67
Centra byly přelidněny	0	6,67	13,33	13,33	66,67
Přezrálý rajčata shnily	0	6,67	13,33	13,33	66,67
von	6,67	0	33,33	20	40
Umej si ruce	0	0	20	26,67	53,33
dejchat	0	0	0	33,33	66,67
pívo	13,33	13,33	26,67	33,33	13,33
vejlet + mejdlo	0	0	0	33,33	66,67
sejtko	0	0	20	26,67	53,33
k cizejm lidem	0	0	0	33,33	66,67
nádhernej západ slunce	6,67	20	26,67	0	46,67
meje	0	0	26,67	20	53,33
soudcema	0	20	46,67	26,67	6,67
hluchý lidi	0	6,67	20	40	33,33
o klukách	0	53,33	26,67	20	0
venkovský kluci	0	0	66,67	0	33,33
bysme	6,67	33,33	0	46,67	13,33
kreje	0	0	26,67	53,33	20
mlejna + vozejk	0	0	20	26,67	53,33
kanička	0	0	66,67	0	33,33
novýho mladýho	0	20	20	13,33	46,67
jakej	0	20	26,67	0	53,33
mladejch	0	20	26,67	0	53,33
lidma	20	26,67	53,33	0	0
nevohrabanej	0	0	20	26,67	53,33
pekařema	0	46,67	20	13,33	20
v tý velký krabici	0	20	26,67	46,67	6,67
vokna	6,67	0	33,33	20	40
Pavel přived Petra	6,67	26,67	46,67	0	20
bez naší malý dcery	0	20	26,67	46,67	6,67

Odpovědi v % dle vzdělání – základní

(15 respondentů)

Příloha č. 7

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	26,67	13,33	33,33	13,33	13,33
Centra byly přelidněny	13,33	20	46,67	20	0
Přezrálý rajčata shnily	26,67	0	33,33	26,67	13,33
von	26,67	0	33,33	26,67	13,33
Umej si ruce	0	13,33	20	46,67	20
dejchat	0	13,33	20	20	46,67
pívo	20	0	26,67	26,67	26,67
vejlet + mejdlo	0	0	0	66,67	33,33
sejtko	0	0	0	66,67	33,33
k cizejm lidem	0	13,33	20	20	46,67
nádhernej západ slunce	26,67	26,67	20	26,67	0
meje	0	0	33,33	40	26,67
soudcema	46,67	0	20	13,33	20
hluchý lidi	26,67	0	40	33,33	0
o klukách	33,33	26,67	40	0	0
venkovský kluci	0	0	66,67	33,33	0
bysme	40	33,33	26,67	0	0
kreje	0	0	40	33,33	26,67
mlejna + vozejk	0	0	40	26,67	33,33
kanička	20	46,67	0	13,33	20
novýho mladýho	20	20	46,67	0	13,33
jakej	20	26,67	6,67	46,67	0
mladejch	0	6,67	46,67	26,67	20
lidma	40	26,67	33,33	0	0
nevohrabanej	0	20	20	46,67	13,33
pekařema	20	13,33	20	46,67	0
v tý velký krabici	26,67	0	40	33,33	0
vokna	26,67	0	33,33	26,67	13,33
Pavel přived Petra	26,67	26,67	13,33	33,33	0
bez naší malý dcery	26,67	0	40	33,33	0

Odpovědi v % dle vzdělání – středoškolské + vyšší odborné

(35 respondentů)

Příloha č. 8

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	22,86	17,14	20	17,14	22,86
Centra byly přelidněny	14,29	20	8,57	40	17,14
Přezrálý rajčata shnily	17,14	22,86	20	22,86	17,14
von	17,14	25,71	14,29	28,27	14,29
Umej si ruce	8,57	14,29	17,14	37,14	22,86
dejchat	5,71	2,86	22,86	22,86	45,71
pívo	8,57	17,14	37,14	22,86	14,29
vejlet + mejdlo	5,71	8,57	14,29	28,57	42,86
sejtko	2,86	5,71	22,86	22,86	45,71
k cizejm lidem	2,86	5,71	22,86	22,86	45,71
nádhernej západ slunce	22,86	14,29	14,29	25,71	22,86
meje	8,57	14,29	17,14	37,14	22,86
soudcema	8,57	17,14	22,86	20	31,43
hluchý lidi	14,29	25,71	22,86	14,29	22,86
o klukách	20	48,57	11,43	14,29	5,71
venkovský kluci	14,29	17,14	37,14	8,57	22,86
bysme	48,57	31,43	8,57	8,57	2,86
kreje	8,57	17,14	14,29	37,14	22,86
mlejna + vozejk	2,86	11,43	11,43	34,29	40
kanička	14,29	11,43	22,86	31,43	20
novýho mladýho	17,14	25,71	14,29	14,29	28,57
jakej	22,86	17,14	20	17,14	22,86
mladejch	8,57	20	22,86	17,14	31,43
lidma	22,86	25,71	37,14	8,57	5,71
nevohrabanej	17,14	17,14	20	22,86	22,86
pekařema	20	34,29	17,14	14,29	14,29
v tý velký krabici	17,14	20	17,14	22,86	22,86
vokna	17,14	25,71	14,29	28,27	14,29
Pavel přived Petra	17,14	25,71	28,27	14,29	14,29
bez naší malý dcery	17,14	17,14	20	22,86	22,86

Odpovědi v % dle vzdělání – vysokoškolské

(35 respondentů)

Příloha č. 9

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	28,57	22,86	22,86	17,14	8,57
Centra byly přelidněny	5,71	8,57	34,29	42,86	8,57
Přezrálý rajčata shnily	8,57	17,14	22,86	37,14	14,29
von	8,57	11,43	37,14	34,29	8,57
Umej si ruce	8,57	17,14	22,86	37,14	14,29
dejchat	2,86	2,86	28,57	48,57	17,14
pívo	8,57	17,14	37,14	22,86	14,29
vejlet + mejdlo	8,57	0	31,43	42,86	17,14
sejtko	8,57	0	31,43	42,86	17,14
k cizejm lidem	8,57	0	17,14	42,86	31,43
nádhernej západ slunce	22,86	17,14	37,14	14,29	8,57
meje	2,86	2,86	48,57	28,57	17,14
soudcema	14,29	22,86	22,86	25,71	14,29
hluchý lidi	5,71	20	25,71	31,43	8,57
o klukách	31,43	34,29	14,29	14,29	5,71
venkovský kluci	8,57	17,14	37,14	22,86	14,29
bysme	48,57	40	2,86	8,57	0
kreje	5,71	8,57	34,29	42,86	8,57
mlejna + vozejk	8,57	8,57	22,86	42,86	17,14
kanička	8,57	8,57	42,86	22,86	17,14
novýho mladýho	17,14	28,57	22,86	22,86	8,57
jakej	17,14	28,57	22,86	22,86	8,57
mladejch	8,57	17,14	22,86	42,86	8,57
lidma	48,57	28,57	17,14	2,86	2,86
nevohrabanej	17,14	14,29	22,86	37,14	8,57
pekařema	22,86	20	37,14	20	0
v tý velký krabici	22,86	17,14	22,86	28,57	8,57
vokna	8,57	11,43	37,14	34,29	8,57
Pavel přived Petra	20	5,71	31,43	25,71	8,57
bez naší malý dcery	17,14	22,86	22,86	28,57	8,57

Odpovědi v % dle kontaktu s mluvčími z Čech – vůbec

(10 respondentů)

Příloha č. 10

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	10	0	10	20	60
Centra byly přelidněny	10	20	20	30	20
Přezrálý rajčata shnily	30	20	20	10	20
von	40	10	10	10	30
Umej si ruce	10	10	10	40	30
dejchat	10	10	20	30	30
pívo	20	20	20	20	20
vejlet + mejdlo	10	10	0	40	40
sejtko	0	10	20	20	50
k cizejm lidem	0	10	20	20	50
nádhernej západ slunce	40	30	0	0	30
meje	20	30	0	20	30
soudcema	10	10	10	20	50
hluchý lidi	30	20	20	10	20
o klukách	30	50	30	0	0
venkovský kluci	10	10	50	20	10
bysme	60	10	30	0	0
kreje	10	20	30	30	10
mlejna + vozejk	20	20	20	0	40
kanička	20	10	20	20	30
novýho mladýho	40	30	0	0	30
jakej	50	20	0	0	30
mladejch	30	20	10	10	30
lidma	40	10	50	0	0
nevohrabanej	20	10	20	20	30
pekařema	20	10	10	40	20
v tý velký krabici	30	10	20	30	10
vokna	40	10	10	20	20
Pavel přived Petra	40	20	20	10	10
bez naší malý dcery	30	10	20	30	10

Odpovědi v % dle kontaktu s mluvčími z Čech – zřídka

(46 respondentů)

Příloha č. 11

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	26,09	2,17	0	36,96	34,78
Centra byly přelidněny	2,17	13,04	26,09	34,78	23,91
Přezrálý rajčata shnily	2,17	13,04	28,26	26,09	30,43
von	6,52	6,52	30,43	34,78	21,74
Umej si ruce	4,35	0	8,70	43,48	43,48
dejchat	4,35	0	8,70	43,48	43,48
pívo	6,52	17,39	39,13	23,91	13,04
vejlet + mejdlo	0	4,35	8,70	43,48	43,48
sejtko	0	2,17	13,04	36,96	47,83
k cizejm lidem	0	2,17	13,04	36,96	47,83
nádhernej západ slunce	8,70	21,74	21,74	26,09	21,74
meje	0	4,35	34,78	39,13	21,74
soudcema	4,35	17,39	34,78	26,09	17,39
hluchý lidi	2,17	26,09	26,09	34,78	13,04
o klukách	19,57	39,13	19,57	19,57	2,17
venkovský kluci	4,35	15,22	28,26	26,09	26,09
bysme	43,48	30,43	10,87	10,87	4,35
kreje	6,52	4,35	21,74	47,83	19,57
mlejna + vozejk	0	4,35	19,57	36,96	39,13
kanička	13,04	6,52	34,78	23,91	21,74
novýho mladýho	8,70	28,26	23,91	15,22	23,91
jakej	13,04	26,09	17,39	21,74	21,74
mladejch	4,35	10,87	28,26	30,43	26,09
lidma	26,09	32,61	26,09	8,70	6,52
nevohrabanej	4,35	10,87	23,91	32,61	28,26
pekařema	17,39	26,09	26,09	19,57	10,87
v tý velký krabici	8,70	13,04	26,09	26,09	26,09
vokna	6,52	6,52	30,43	34,78	21,74
Pavel přived Petra	17,39	32,61	30,43	15,22	4,35
bez naší malý dcery	8,70	13,04	26,09	26,09	26,09

Odpovědi v % dle kontaktu s mluvčími z Čech – často

(29 respondentů)

Příloha č. 12

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	37,93	20,69	17,24	17,24	6,90
Centra byly přelidněný	10,34	17,24	20,69	37,93	13,79
Přezrálý rajčata shnily	10,34	24,14	20,69	37,93	6,90
von	20,69	10,34	31,03	31,03	6,90
Umej si ruce	6,90	3,45	20,69	48,28	20,69
dejchat	6,90	3,45	20,69	48,28	20,69
pívo	10,34	17,24	34,48	31,03	6,90
vejlet + mejdlo	6,90	3,45	31,03	31,03	27,59
sejtko	3,45	6,90	20,69	48,28	20,69
k cizejm lidem	3,45	6,90	20,69	41,38	27,59
nádhernej západ slunce	27,59	13,79	37,93	17,24	3,45
meje	10,34	6,90	41,38	27,59	13,79
soudcema	17,24	37,93	17,24	20,69	6,90
hluchý lidi	10,34	31,03	20,69	34,48	3,45
o klukách	41,38	27,59	13,79	13,79	3,45
venkovský kluci	10,34	17,24	34,48	34,48	3,45
bysme	62,07	17,24	10,34	10,34	0
kreje	13,79	13,79	34,48	27,59	10,34
mlejna + vozejk	3,45	13,79	24,14	44,83	13,79
kanička	10,34	20,69	34,48	27,59	6,90
novýho mladýho	20,69	24,14	27,59	24,14	3,45
jakej	27,59	13,79	31,03	24,14	3,45
mladejch	13,79	24,14	24,14	34,48	3,45
lidma	51,72	34,48	13,79	0	0
nevohrabanej	17,24	13,79	24,14	41,38	3,45
pekařema	24,14	37,93	17,24	20,69	0
v tý velký krabici	27,59	13,79	31,03	24,14	3,45
vokna	20,69	10,34	31,03	31,03	6,90
Pavel přived Petra	20,69	31,03	31,03	10,34	6,90
bez naší malý dcery	27,59	13,79	31,03	24,14	3,45

Odpovědi v % dle města – Ostrava

(10 respondentů)

Příloha č. 13

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	20	10	20	30	20
Centra byly přelidněny	10	10	30	30	20
Přezrálý rajčata shnily	0	20	40	30	10
von	0	10	40	30	20
Umej si ruce	0	10	40	20	30
dejchat	0	10	30	40	20
pívo	0	20	50	20	10
vejlet + mejdlo	0	10	20	40	30
sejtko	0	10	10	40	40
k cizejm lidem	0	10	0	40	50
nádhernej západ slunce	20	20	30	20	10
meje	0	10	50	20	20
soudcema	10	30	40	10	10
hluchý lidi	0	20	30	30	20
o klukách	10	50	20	10	10
venkovský kluci	0	20	50	20	10
bysme	20	50	10	20	0
kreje	0	20	10	60	10
mlejna + vozejk	0	10	0	50	40
kanička	0	20	30	30	20
novýho mladýho	0	30	20	30	20
jakej	0	50	0	30	20
mladejch	10	10	0	70	10
lidma	0	50	30	10	10
nevohrabanej	0	10	20	40	30
pekařema	10	50	30	10	0
v tý velký krabici	10	20	20	40	10
vokna	0	10	40	40	10
Pavel přived Petra	20	30	40	10	0
bez naší malý dcery	0	20	20	40	20

Odpovědi v % dle města – Opava

(10 respondentů)

Příloha č. 14

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	0	0	20	30	50
Centra byly přelidněný	0	0	20	40	40
Přezrálý rajčata shnily	0	10	20	30	40
von	0	10	20	30	40
Umej si ruce	0	0	20	20	60
dejchat	0	0	20	20	60
pívo	10	10	40	30	10
vejlet + mejdlo	0	0	20	20	60
sejtko	0	0	20	20	60
k cizejm lidem	0	0	20	10	70
nádhernej západ slunce	0	0	30	20	50
meje	0	0	30	20	50
soudcema	10	30	30	20	10
hluchý lidi	0	0	40	50	10
o klukách	20	30	30	10	10
venkovský kluci	0	0	30	30	40
bysme	30	30	20	0	20
kreje	0	10	30	20	40
mlejna + vozejk	0	0	30	10	60
kanička	20	10	40	20	10
novýho mladýho	0	20	20	10	50
jakej	0	20	30	10	40
mladejch	0	10	20	20	50
lidma	10	40	40	10	0
nevohrabanej	0	0	20	30	50
pekařema	10	30	30	20	10
v tý velký krabici	0	0	40	20	40
vokna	0	0	30	20	50
Pavel přived Petra	10	30	30	10	20
bez naší malý dcery	0	0	40	20	40

Odpovědi v % dle města – Rožnov pod Radhoštěm

(5 respondentů)

Příloha č. 15

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	0	0	20	40	40
Centra byly přelidněny	0	0	40	0	60
Přezrálý rajčata shnily	0	0	0	40	60
von	0	0	20	20	60
Umej si ruce	0	0	20	0	80
dejchat	0	0	20	0	80
pívo	0	0	40	60	0
vejlet + mejdlo	0	0	0	20	80
sejtko	0	0	0	20	80
k cizejm lidem	0	0	0	20	80
nádhernej západ slunce	0	0	20	40	40
meje	0	0	20	20	60
soudcema	0	20	0	0	80
hluchý lidi	0	0	20	40	40
o klukách	20	20	20	40	0
venkovský kluci	0	0	20	0	80
bysme	20	40	20	20	0
kreje	0	0	40	20	40
mlejna + vozejk	0	0	0	20	80
kanička	0	0	20	0	80
novýho mladýho	0	0	20	0	80
jakej	0	0	20	20	60
mladejch	0	0	0	20	80
lidma	20	0	40	0	40
nevohrabanej	0	0	0	20	80
pekařema	20	0	0	0	80
v tý velký krabici	0	0	20	0	80
vokna	0	0	20	20	60
Pavel přived Petra	0	0	20	20	60
bez naší malý dcery	0	0	20	0	80

Odpovědi v % dle města – Valašské Meziříčí

(10 respondentů)

Příloha č. 16

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	10	0	10	50	30
Centra byly přelidněny	0	20	30	30	20
Přezrálý rajčata shnily	10	10	20	40	20
von	10	0	50	40	0
Umej si ruce	0	10	10	40	40
dejchat	0	10	10	30	50
pívo	10	20	50	10	10
vejlet + mejdlo	0	10	10	60	20
sejtko	0	0	20	60	20
k cizejm lidem	0	0	40	40	20
nádhernej západ slunce	20	0	30	30	20
meje	0	0	50	50	0
soudcema	0	20	40	40	0
hluchý lidi	0	20	40	40	0
o klukách	10	50	20	20	0
venkovský kluci	10	20	30	30	10
bysme	60	20	10	10	0
kreje	10	0	40	50	0
mlejna + vozejk	0	0	20	70	10
kanička	10	0	50	20	20
novýho mladýho	20	0	50	20	10
jakej	20	0	50	20	10
mladejch	0	10	60	20	10
lidma	50	30	20	0	0
nevohrabanej	0	10	20	60	10
pekařema	20	30	30	20	0
v tý velký krabici	10	20	30	30	10
vokna	0	20	40	40	0
Pavel přived Petra	20	30	40	10	0
bez naší malý dcery	10	10	40	20	20

Odpovědi v % dle města – Zlín

(10 respondentů)

Příloha č. 17

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	0	0	20	40	40
Centra byly přelidněny	0	0	10	50	40
Přezrálý rajčata shnily	10	0	40	10	40
von	0	20	40	20	20
Umej si ruce	0	0	0	50	50
dejchat	0	0	10	40	50
pívo	20	0	10	40	30
vejlet + mejdlo	0	0	0	50	50
sejtko	0	0	0	30	70
k cizejm lidem	0	0	0	30	70
nádhernej západ slunce	20	0	50	10	20
meje	0	0	40	30	30
soudcema	30	30	10	10	20
hluchý lidi	20	0	20	50	10
o klukách	50	30	0	20	0
venkovský kluci	0	10	50	30	10
bysme	80	0	0	20	0
kreje	0	10	20	50	20
mlejna + vozejk	0	0	20	50	30
kanička	0	10	40	10	40
novýho mladýho	10	0	20	50	20
jakej	10	0	20	50	20
mladejch	0	0	20	60	20
lidma	50	30	20	0	0
nevohrabanej	0	20	20	40	20
pekařema	40	10	10	10	30
v tý velký krabici	0	10	10	80	0
vokna	0	20	30	30	20
Pavel přived Petra	0	10	50	20	20
bez naší malý dcery	0	10	20	60	10

Odpovědi v % dle města – Uherský Brod

(5 respondentů)

Příloha č. 18

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	0	20	20	40	20
Centra byly přelidněny	0	0	20	60	20
Přezrálý rajčata shnily	0	0	20	60	20
von	0	0	20	60	20
Umej si ruce	0	0	0	60	40
dejchat	0	0	0	60	40
pívo	0	0	40	40	20
vejlet + mejdlo	0	0	20	80	0
sejtko	0	0	0	60	40
k cizejm lidem	0	0	0	80	20
nádhernej západ slunce	0	0	20	60	20
meje	0	0	40	60	0
soudcema	20	0	40	40	0
hluchý lidi	0	0	20	60	20
o klukách	0	20	60	20	0
venkovský kluci	0	0	20	60	20
bysme	60	20	20	0	0
kreje	0	0	40	40	20
mlejna + vozejk	0	0	20	60	20
kanička	0	20	20	40	20
novýho mladýho	0	0	60	20	20
jakej	0	0	40	60	0
mladejch	0	0	20	60	20
lidma	60	0	20	20	0
nevohrabanej	0	0	20	80	0
pekařema	0	60	0	40	0
v tý velký krabici	0	0	40	60	0
vokna	0	0	20	60	20
Pavel přived Petra	0	0	40	40	20
bez naší malý dcery	0	0	40	60	0

Odpovědi v % dle města – Brno

(15 respondentů)

Příloha č. 19

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	33,33	33,33	13,33	13,33	6,67
Centra byly přelidněný	13,33	20	20	46,67	0
Přezrálý rajčata shnily	13,33	26,67	20	26,67	13,33
von	46,67	13,33	20	20	0
Umej si ruce	20	0	26,67	46,67	6,67
dejchat	6,67	13,33	26,67	40	13,33
pívo	20	46,67	6,67	20	6,67
vejlet + mejdlo	13,33	6,67	20	33,33	26,67
sejtko	6,67	6,67	13,33	40	33,33
k cizejm lidem	6,67	0	20	40	33,33
nádhernej západ slunce	46,67	33,33	13,33	6,67	0
meje	20	0	26,67	46,67	6,67
soudcema	0	26,67	26,67	33,33	13,33
hluchý lidi	20	46,67	20	13,33	0
o klukách	33,33	26,67	26,67	13,33	0
venkovský kluci	13,33	26,67	13,33	46,67	0
bysme	66,67	13,33	6,67	13,33	0
kreje	6,67	13,33	26,67	40	13,33
mlejna + vozejk	20	0	33,33	33,33	13,33
kanička	26,67	13,33	20	33,33	6,67
novýho mladýho	46,67	40	6,67	6,67	0
jakej	53,33	33,33	0	13,33	0
mladejch	26,67	26,67	20	20	6,67
lidma	53,33	20	26,67	0	0
nevohrabanej	46,67	20	20	13,33	0
pekařema	40	13,33	26,67	20	0
v tý velký krabici	46,67	13,33	20	20	0
vokna	46,67	13,33	20	20	0
Pavel přived Petra	20	26,67	26,67	20	6,67
bez naší malý dcery	46,67	13,33	20	20	0

Odpovědi v % dle města – Zábřeh na Moravě

(10 respondentů)

Příloha č. 20

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	80	20	0	0	0
Centra byly přelidněný	70	20	10	0	0
Přezrálý rajčata shnily	70	20	10	0	0
von	70	20	0	10	0
Umej si ruce	60	20	20	0	0
dejchat	50	30	10	10	0
pívo	40	20	30	10	0
vejlet + mejdlo	60	30	10	0	0
sejtko	60	20	10	10	0
k cizejm lidem	50	20	20	10	0
nádhernej západ slunce	90	10	0	0	0
meje	80	10	10	0	0
soudcema	90	10	0	0	0
hluchý lidi	70	20	10	0	0
o klukách	90	10	0	0	0
venkovský kluci	80	0	20	0	0
bysme	80	20	0	0	0
kreje	80	10	10	0	0
mlejna + vozejk	70	20	10	0	0
kanička	60	20	0	10	10
novýho mladýho	90	10	0	0	0
jakej	100	0	0	0	0
mladejch	70	20	10	0	0
lidma	100	0	0	0	0
nevohrabanej	60	20	10	10	0
pekařema	80	10	10	0	0
v tý velký krabici	70	20	10	0	0
vokna	70	20	0	10	0
Pavel přived Petra	70	10	10	10	0
bez naší malý dcery	70	20	10	0	0

Odpovědi v % dle města – Třebíč

(10 respondentů)

Příloha č. 21

Varianta odpovědi →	1	2	3	4	5
mlíko	100	0	0	0	0
Centra byly přelidněný	80	20	0	0	0
Přezrálý rajčata shnily	80	20	0	0	0
von	80	10	10	0	0
Umej si ruce	70	10	10	10	0
dejchat	70	10	10	10	0
pívo	50	40	10	0	0
vejlet + mejdlo	70	20	10	0	0
sejtko	70	20	10	0	0
k cizejm lidem	60	20	10	10	0
nádhernej západ slunce	100	0	0	0	0
meje	80	20	0	0	0
soudcema	90	10	0	0	0
hluchý lidi	80	10	10	0	0
o klukách	70	0	30	0	0
venkovský kluci	80	10	10	0	0
bysme	80	0	10	10	0
kreje	80	20	0	0	0
mlejna + vozejk	70	20	10	0	0
kanička	60	10	10	0	20
novýho mladýho	100	0	0	0	0
jakej	100	0	0	0	0
mladejch	80	20	0	0	0
lidma	90	10	0	0	0
nevohrabanej	60	20	10	10	0
pekařema	80	10	10	0	0
v tý velký krabici	80	20	0	0	0
vokna	80	10	10	0	0
Pavel přived Petra	70	20	10	0	0
bez naší malý dcery	80	20	0	0	0

